

MOZES

Georges André

Mozes

de man Gods

Mozes
de man Gods

Eerste editie 1987 Uitgeverij Pieters
Vertaling: Monique Zwaanswijk
Eindredactie: H. Medema; J. van der Bijl

Herziene editie 2017 OudeSporen online uitgeverij
Eindredactie: H. Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor

*'Een gebed van Mozes, de man Gods.
Heere, U bent ons een toevlucht geweest van generatie op generatie'.*

Psalm 90:1

Inhoud

I. Kinderjaren, jeugd, roeping	11
1. Het geloof van de ouders	11
2. De keuze op veertigjarige leeftijd	13
3. Het gezicht op de leeftijd van 80 jaar	15
II. In Egypte - de bevrijder	19
1. Mislukkingen	19
2. Wie zijn eigenlijk van plan te gaan?	21
3. Het Pascha	23
4. De nacht van het Paasoffer	25
III. De eerste stappen in de woestijn - de herder	27
1. U leidde Uw volk	27
2. De verlossing bij de Rode Zee	28
3. De bitterheid van Mara	30
4. De lessen van Refidim	31
IV. Sinai - de middelaar	33
1. Het ontvangen van de wet - de wetgever	34
2. De crisis rond het gouden kalf	36
3. De tent van ontmoeting	38
V. Van de Sinai naar Kades	43
1. Ogen in de woestijn	43

2. De last van dit hele volk	44
3. De bittere teleurstelling van Kades	46
4. Waarom gaat het anders?	47
VI. Nog achtendertig jaar moeite en leed met het volk van God	51
1. Zachtheid en nederigheid tegenover jaloezie en opstand	52
2. De twist te Meriba	56
3. Alleen op de Pisga	58

I. Kinderjaren, jeugd, roeping

1. Het geloof van de ouders

(Hebr. 11:23; Hand. 7:20-22; Ex. 2:1-10)

Volgens Exodus 6:8-20 waren de ouders van Mozes: Amram en Jochebed, uit de stam van Levi, uit de familie van de Kehatieten, de familie die later zo'n belangrijke taak zou hebben in verband met de tabernakel. Drie kinderen worden in de Schrift genoemd: Mirjam die ongeveer 10 à 13 jaar oud moet zijn geweest toen Mozes werd geboren; Aäron, zijn drie jaar oudere broer (Ex. 7:7), en ten slotte Mozes.

Kort vóór de geboorte van dit nieuwe kind was het bevel van de farao uitgevaardigd dat de Egyptenaren alle Israëlitische kinderen van het mannelijk geslacht in de rivier moesten werpen; alleen de meisjes mochten in leven blijven. Wat moet het spannend geweest zijn voor Jochebed tijdens die lange maanden van wachten vóór de geboorte van de verwachte baby! Zou het een meisje worden, dat ze dan zou mogen behouden? Het kind werd geboren; het was een zoon, maar geen jongen zoals de anderen. Het geloof van de ouders onderscheidde in hem een bijzondere schoonheid. Handelingen 7:20 merkt op dat hij schoon voor God was. Hebr. 11:23 onderstreept nadrukkelijk dat zijn ouders hem verborgen, omdat het een mooi kind was.

Er was in deze wereld geen plaats voor degene die God had aangewezen om vanaf zijn geboorte op een bijzondere wijze aan Hem toe te behoren. In Betlehem zou er geen plaats zijn voor het Kind Jezus. Koning Herodes zou proberen het te vermoorden, zoals de farao de kleine Mozes had willen ombrengen. Zowel toen als nu klemt het geloof zich vast aan Hem, die door de wereld veracht en voor de gelovige 'schoner' is dan de mensenkinderen (Ps. 45:3). Drie maanden lang vreesden de ouders het bevel van de koning niet en ze deden alles om het kind te verbergen. Maar het moment kwam waarop dat niet meer mogelijk was. Met zorg maakte de moeder het biesen kistje klaar, bestreek het met asfalt en pek en plaatste dit met het kind in het riet van de Nijl, onder toezicht van Mirjam.

Gedurende een paar jaar staan kinderen van christelijke ouders speciaal onder de invloed van hun moeder, die hen met zorg omringt en beschermt. Daarna komt het moment waarop het kind aan de buitenwereld 'blootgesteld' moet worden. Het gaat naar school en heeft contacten met vriendjes en vriendinnetjes. Wetend dat ze haar schat niet altijd bij zich kan houden, zal een christelijke moeder er evenwel voor zorgen dat in deze nieuwe periode alle mogelijke voorzorgsmaatregelen worden genomen, opdat het kind niet onnodig aan slechte invloeden wordt blootgesteld. Bovenal zal ze het in geloof opdragen aan de zorg van de Heer, die het kan bewaren.

Wat werd het vertrouwen van Mozes' ouders op wonderbare wijze beantwoord! We zien Gods hand in alle details: in de keuze van de plaats en de tijd waarop de dochter van de farao kwam baden, in het medelijden waarmee ze werd bewogen, in Mirjams tegenwoordigheid van geest, en in de welwillendheid van de prinses die het kind voor zijn eerste levensjaren aan zijn moeder teruggaf. Bij moeder thuis werd Mozes door zijn ouders opgevoed. Later was hij in het koninklijk paleis, waar de dochter van de farao hem voor zichzelf opvoedde (Hand. 7:21). Mozes werd onderwezen in alle wijsheid van de Egyptenaren en was machtig in zijn woorden en werken (Hand. 7:22). Jezus was ook machtig in werk en woord (zie Luc. 24:19 en Hand. 1:1).

Mozes leerde later de genoegens van Egypte kennen. Welke van die twee wijzen van opvoeding zou het winnen? Die van de enkele jaren thuis, waar Amram en Jochebed ongetwijfeld met Mozes over God ('de God van uw vader', Ex. 3:6), en over Gods beloften aan Zijn volk gesproken zullen hebben? Of die aan het hof gedurende zoveel jaren, waardoor zelfs de herinnering aan wat Mozes thuis had gehoord kon vervagen? Is dit niet een heel actueel

probleem? Christenouders proberen hun kinderen voor de Heer op te voeden. Ze onderwijzen hen in het Woord van God. De jongeren horen hierover op de zondagsschool, in de samenkomsten en bij speciale gelegenheden. Aan de andere kant laat de invloed van studie en van de beroepsopleiding zich onvermijdelijk gelden. Als er bij de jongeren geen persoonlijk en levend geloof in Christus is, zal de invloed van de studie die van het ouderlijk huis overvleugelen. Het geval van Joas bewijst dat 'opvoedingsgeloof' geen stand houdt, zodra de invloeden wegvallen die het in stand hielden (zie 2 Kron. 24:2; 17-22).

2. De keuze op veertigjarige leeftijd

(Ex. 2:11-15; Hand. 7:23-20, Hebr. 11:24-46)

Toen hij de leeftijd van veertig jaar had bereikt, kreeg Mozes het in zijn hart zijn broeders te gaan bezoeken. Hij ging naar hen toe en zag hun lasten. Aan het hof had hij zeker niet geleerd dat die verachte Hebreëen zijn broeders waren, en nog minder dat hun goddelijke beloften waren gegeven (Gen. 15:13). Maar wat zijn ouders hem hadden geleerd, was in zijn hart blijven voortleven.

Het schijnt dat er een beslissende dag is gekomen. Officieel moest hij 'zoon van de farao' worden genoemd'. Bij die gelegenheid weigerde Mozes (Hebr. 11:24). Over de reactie van de prinses vertelt de Schrift ons niets, maar we kunnen ons wel indenken dat die verschrikkelijk was. En we spreken niet over dat waarvan Mozes afstand deed, zoals een eervolle positie, materiële voordelen, rijkdom en 'genot'. Er zijn gelegenheden waarop men 'nee' moet kunnen zeggen. Jozef is ook een voorbeeld hiervan (Gen. 39:10). Wie de Heer liefheeft, moet soms weigeren, soms vertrekken, en soms breken. Zelfs als we nooit geroepen worden afstand te doen van alles waarvan Mozes afstand deed, zullen er wel omstandigheden komen waarin we materiële voordelen in een onreine wereld moeten weigeren, zodat ze geen verhindering vormen voor de gemeenschap met God Zelf en met Zijn volk, zelfs als dit een zeker offer vergt.

De negatieve kant zou echter niet voldoende zijn. Mozes 'kiest'. Wat kiest hij? 'Met het volk van God kwaad te verdragen'. Er zullen zich heel wat gelegenheden voordoen om te kiezen voor degenen die het voorwerp zijn van Gods liefde. Zoals de Schrift zegt, is 'het genot van de zonde', hoe reëel dat

ook lijkt, maar voor een korte tijd, maar 'wie de wil van God doet blijft tot in eeuwigheid' (1 Joh. 2:17).

Het feit dat Mozes zelf afstand deed en gekozen heeft, zou hem later het nodige gezag geven om aan anderen te vragen hetzelfde te doen. Hebreëen 11 licht de sluier op van Mozes' hart, en onthult het geheim dat zijn geloof bezielde. Hij deed zijn keuze niet door wilskracht of door ascetisme, maar omdat hij de smaad van Christus grotere rijkdom achtte dan de schatten van Egypte. Het museum van Caïro en het graf van Toet-Anch-Amon bewijzen dat deze rijkdommen geen kleinigheid waren. Maar wat hem – figuurlijk gesproken – met Christus verbond, had voor het hart van Mozes meer waarde dan al het andere. Het was een veel grotere schat!

Zijn broeders zouden de zelfverloochening van Mozes en zijn toewijding aan hun zaak toch wel bewonderen? 'Hij meende dat zijn broeders zouden inzien dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven' (Hand. 7:25). Hoe groot was de teleurstelling! 'Zij zagen het niet in', en de Israëliet die hij vermaande, omdat hij zijn broeder onrecht aandeed, 'stootte hem van zich'. Waar was het dan goed voor geweest dat hij had 'geweigerd', 'gekozen', 'geacht'?

Uit vrees voor de farao vluchtte Mozes naar Midjan. Hij ging bij een bron zitten; bittere overwegingen moeten in hem zijn omgegaan, maar hij verloor de moed niet. Hij was er getuige van dat de dochters van Reuël blootgesteld werden aan plagerijen, en bleef niet treuren over zijn eigen lijden maar hielp hen en toonde zijn karakter als bevrijder en dienstknecht.

Hoe was dit allemaal mogelijk? Hebreëen 11:26 geeft ons het geheim ervan: 'Hij hield de blik gericht op de vergelding'. Zijn blik was niet gericht op de nabije toekomst, op de voordelen die hij zou verliezen, op de beproevingen die zijn deel zouden worden. Zelfs bij de bron in Midjan, in de diepste wanhoop, bewijzen zijn daden dat het geloof in zijn hart stand hield. Hij keek verder, hoger. Inderdaad zou de weg die hij was ingeslagen, hem leiden naar het zingen van het overwinningslied bij de Schelfzee, naar de openbaringen op de Sinai, naar de heerlijkheid die van zijn gezicht zou stralen, naar het vertrouwelijk samenzijn op de Pisga en uiteindelijk naar de glorieuze verschijning op de berg van de verheerlijking.

Er is ook een andere kant aan de zaak. Toen hij naar zijn broeders ging, had hij God niet geraadpleegd. Gods tijd was echter nog niet gekomen, noch voor het

volk, noch voor hemzelf. Hij ging in zijn eigen kracht, die vrees voor mensen niet uitsloot – integendeel, ‘hij keek naar alle kanten’ (Ex. 2:12). Nu, in de rust, apart, alleen met God, zou hij als herder gevormd worden. Zo was het vóór hem met Jakob en Jozef ook gebeurd, zo zou het later met David zijn. Zijn geloof was echt en diep, maar hij had Gods leerschool nodig.

3. Het gezicht op de leeftijd van 80 jaar

(Ex. 3 en 4; Hand. 7:30-35)

‘De tijd van de belofte, waarmee God zich aan Abraham verbonden had, naderde’ (Hand. 7:17). De jaren van opleiding in de eenzaamheid hadden het instrument gesmeed. De woestijn was voor Mozes geweest wat de gevangenis voor Jozef is geweest, wat de beek Kerit en Sarefat voor Elia zouden zijn of Arabië voor Paulus. Soms laat God ons van die onbegrijpelijke perioden in ons leven doormaken, waarin we moeten stoppen met werken door ziekte of andere omstandigheden. Als we zo apart gezet worden, is het dan niet belangrijk hiervan gebruik te maken om ons meer dan gewoonlijk met de Schrift te voeden? Om in Gods school te leren wat we normaal in het drukke dagelijkse leven nooit hadden geleerd? We kunnen zulke perioden verspillen door onszelf te beklagen of verstrooiing te zoeken. Als we er munt uit slaan, zullen ze de basis vormen voor een gezegende dienst onder het volk van God.

Nu gaat God zich aan Mozes openbaren en hem roepen voor de dienst, waartoe Hij hem vanaf zijn geboorte voorbereidde. Een geweldig moment is het, vaak uniek in het leven, wanneer iemand op een zeer bijzondere wijze Gods heilige aanwezigheid ervaart en duidelijk Zijn stem hoort. Een gezicht dat het hele verdere bestaan zal kenmerken, en het vruchtbaar of onvruchtbaar zal maken, al naarmate men eraan gehoorzaamt of niet.

‘Nu dan ga, Ik zend u’ (Ex. 3:10). Gods moment is gekomen. Vroeger wilde Mozes vertrekken zonder het goddelijk uur af te wachten. Nu aarzelt hij. Toch zou God met hem gaan. Met Hem, in Zijn gemeenschap, wordt Mozes gezonden. Maar hij is niet bereid positief te antwoorden. Hij werpt vier bezwaren op: ‘Wie ben ik?’ (vs. 11). Ik ben niet bekwaam, niet voorbereid, ik weet niet hoe ik het moet aanpakken. Wat zijn er door de eeuwen heen veel dergelijke excuses opgekomen in de harten van hen die door God geroepen werden!

‘Ik ben immers met u’, is het duidelijke antwoord dat voor alle dienstknechten voldoende zou moeten zijn. Een Gideon, een Jeremia, de apostelen aan de voeten van de verrezen Heer, Paulus in de gevangenis en zoveel anderen hebben dit woord gehoord en de gelukkige ervaring opgedaan van de waarde van Gods aanwezigheid op hun levensweg. Maar Mozes had aan die belofte niet genoeg.

Hij komt met een andere tegenwerping. De Israëlieten zullen gaan vragen: ‘Hoe is Zijn naam?’ Wat moet ik hun dan zeggen? Vol neerbuigende goedheid openbaart God Zichzelf dan als de eeuwig Zijnde: ‘Ik ben, die Ik ben’. Hij is Degene die vóór de tijd, in de tijd en na de tijd blijft. Hij is het Woord dat ‘in het begin bij God was’. Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid. Alle nodige instructies worden aan Mozes gegeven. Toch is dat nog niet voldoende.

Hij zegt: ‘Maar als zij mij niet geloven (...)’ (Ex. 4:2). Dan geeft God hem drie tekenen die zijn zending geloofwaardig moeten maken. De staf die een slang werd, en die Mozes bij de staart kan grijpen, illustreert de macht die God hem kan geven, tegenover de macht van de vijand. De hand die melaats werd, nadat hij in de boezem gestoken was en daarna weer genezen werd, laat zien dat alleen God een melaats kan genezen en de zondaar kan reinigen. Het Nijlwater – de bron van leven voor de Egyptenaren – dat in bloed veranderde, is een bewijs van het oordeel dat dit opstandige volk zal treffen.

Maar Mozes is nog niet bereid te gaan: ‘Heere, ik ben geen man van het woord, noch sinds gisteren, noch sinds eergisteren, noch sinds U tot Uw knecht gesproken hebt’ (Ex. 4:10). Toen Mozes het hof van de farao verliet, was hij machtig in zijn woorden. De jaren die hij in de woestijn had doorgebracht, hadden hem geleerd hoe weinig die natuurlijke welsprekendheid waard was. God zegt tegen hem: ‘Ga heen, Ik zal met uw mond zijn en u leren wat u spreken moet’.

Nog één keer sputtert Mozes tegen, hoewel het al minder wordt (vs. 13). Eindelijk, door de toorn van God ertoe gedwongen, geeft hij toe en gaat weg. Hij vraagt zijn schoonvader toestemming naar Egypte terug te keren en maakt zich klaar voor de reis. Het schijnt echter dat hij in Midjan treuzelt. Nog een keer moet de Heere hem tot de orde roepen en zeggen: ‘Keer terug naar Egypte’ (Ex. 4:19). Onderweg worden nogmaals instructies gegeven. Er bleef

een obstakel; een verborgen, misschien vergeeflijke zonde, maar God kan niets bij Zijn dienstknecht tolereren als Zijn Woord duidelijk is.

Als toegeeflijkheid aan de Midjanieten – waarschijnlijk aan Sippora – had Mozes zijn zoon niet besneden. In het stof en het geroezemoes van het nachtverblijf vol met ongedierte, wordt Mozes ernstig ziek en ligt op sterven. Terecht ziet Sippora daarin het oordeel van God, en haast zich om het tot dan toe nagelaten ritueel van de besnijdenis te voltrekken. Mozes wordt geestelijk en in zijn gezondheid hersteld. Hij gaat samen met Aäron op weg om het werk te verrichten waarvoor de Heere hen zond. Naar alle waarschijnlijkheid bleef zijn vrouw achter bij haar vader, en zij zou bij de berg van God weer bij Mozes terugkomen (Ex. 18:5).

Wat zou er eigenlijk met Mozes gebeurd zijn als hij, op de belangrijkste dag van zijn leven, niet had gehoorzaamd? Waarschijnlijk zou hij in het land Midjan gebleven zijn als een onbekende herder, over wie we nooit iets hadden vernomen. Het volk zou in slavernij in Egypte zijn gebleven, ofwel zou God een ander instrument gekozen hebben om hen te bevrijden.

Gedrongen door de trouwe, goddelijke roeping heeft Mozes geantwoord. Door de jaren heen is hij gegroeid in de vertrouwelijke omgang met Hem die hij als de God van de genade had leren kennen, toen Hij ‘in de braamstruik tegenwoordig was’ (Deut. 33:16).

II. In Egypte - de bevrijder

1. Mislukkingen

(Ex. 5:12; Hand. 7:35-36; Hebr. 11:27-28)

Bij de brandende braamstruik kreeg Mozes ineens een heel duidelijke opdracht: 'Ik zend u om Mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte te leiden' (Ex. 3:10). In het vervolg van het gesprek had God niet verzwegen welke moeilijkheden Mozes zou tegenkomen: 'Ik weet echter dat de koning van Egypte u niet zal toestaan te gaan, zelfs niet door een sterke hand. Maar Ik zal Mijn hand uitstrekken en de Egyptenaren slaan met alle wondertekens die Ik in hun midden zal doen; daarna zal hij u laten gaan' (Ex. 3:19-20). In Midjan had God Mozes zelfs laten zien dat de tegenstand van de farao zo heftig zou zijn, dat Hij wel tot dit uiterste moest gaan: 'Ik zal uw eerstgeboren zoon doden' (Ex. 4:23).

In Egypte aangekomen, laten Mozes en Aäron de oudsten van de Israëlieten bijeenkomen. Die ontvangen de boodschap gunstig, zij knielen en buigen zich neer (Ex. 4:29-31). Vol goede moed gaan Mozes en Aäron naar de farao en vragen hem het volk te laten gaan, om in de woestijn een feest voor de Heere te vieren. Door de onbeschaamdheid van de farao wordt hun moed op de proef gesteld. Ze proberen het nog eens: 'De God van de Hebreëen is naar ons toegekomen. Laat ons toch drie dagreizen ver de woestijn ingaan' (Ex. 5:3). Ruw snauwt de koning hen af: 'Waarom houdt u het volk van zijn werk af? Ga naar uw dwangarbeid!'

In plaats van de lasten voor het volk te verlichten, maakte deze eerste ontmoeting het alleen maar erger. Een deel van de Israëlieten moest zich over het land verspreiden om stro te verzamelen om tichelstenen te maken. En aangezien per dag hetzelfde aantal tichelstenen werd gevraagd als voorheen, moest een kleiner aantal mensen méér werk verrichten om dat te bereiken. De opzichters van de Israëlieten gingen zich rechtstreeks bij de farao beklagen, over de hoofden van Mozes en Aäron heen, maar met het enige resultaat dat ze de situatie alleen maar erger maakten.

We kunnen ons de gevoelens van Mozes op die dag, één van de donkerste in zijn leven, voorstellen. God had door zijn bemiddeling het volk helemaal niet bevrijd. Integendeel, het werd erger onderdrukt dan ooit! En Mozes werd overladen met verwijten door degenen die hij zo graag wilde dienen. Wat nu? Nog eens alles opgeven? En naar Midjan terugkeren en zijn broeders aan hun lot overlaten? Mozes was ten einde raad. Ondanks alles bleef zijn geloof standvastig (Hebr. 11:27). In zijn nood keerde hij terug naar God en stortte zijn hart voor Hem uit. Evenals later vaak het geval was, ondervond hij de genade van zijn God, die hem geen verwijt maakte maar integendeel Zich nog meer aan hem openbaarde.

Ligt daar niet voor ieder van ons een belangrijke les in de tegenslagen, teleurstellingen en beproevingen van het leven? Je hebt hard gewerkt om voor een examen te slagen, maar je zakt. Je hebt met zoveel toewijding voor een geliefde gezorgd, en toch neemt de Heer hem of haar weg. Je hebt je ingespannen om iemand tot Christus te leiden, en het lijkt alsof de satan deze persoon nog vaster in zijn greep houdt. Wat doe je dan? Niet toegeven aan de depressie, niet alles opgeven, maar je klachten bij God brengen, zoals de psalmdichter ook deed, en op Zijn genade rekenen. Hij zal zich zeker verder openbaren aan wie Hem werkelijk zoekt, en uitkomst geven.

Aan het begin van het boek Genesis maakte God Zich bekend als de Schepper-God. Hij is Elohim, de grote en verheven God. Tegenover de aartsvaders openbaart Hij Zich hoofdzakelijk als de Almachtige, die voorziet in alle behoeften van de geloofspelgrims, die vreemdelingen op aarde zijn. In dit beslissende uur openbaart Hij Zich aan Mozes als de Eeuwige (of: Jahweh), de God van het verbond. Hij toont dat Zijn volle belangstelling naar Zijn volk uitgaat. Hij is niet veranderd en Hij handelt in de tijd overeenkomstig Zijn Wezen, en niet naar de verdiensten van hen voor wie Hij handelend optreedt (Ex. 6:2-8).

Mozes, die nu weer zeker is van zijn zending, keert terug naar de Israëlieten, maar vanwege de harde slavenarbeid luisteren ze niet naar hem. God wacht niet op een nieuwe smeekbede van Zijn knecht, en versterkt onmiddellijk zijn geloof door hem te bevelen tegen de koning te spreken. Opnieuw verzet Mozes zich: de Israëlieten luisteren niet eens naar mij, hoe zou de farao dan naar mij luisteren?

Dan geeft de Heere aan Mozes en Aäron bevelen voor de Israëlieten en voor de farao, om het volk uit het land Egypte te laten gaan (Ex. 6:9-12; 7:1-5). Vol vertrouwen op Gods beloften – ‘standvastig, als zag hij de Onzichtbare’ – gaat Mozes, samen met Aäron, naar de koning toe. Tijdens het hele verhaal van de plagen die Egypte teisteren, zien we dat ze groeien in onverschrokkenheid en autoriteit, doordat ze in het geloof worden gesterkt door de ontplooiing van de macht van hun God. Mozes stijgt sterk in aanzien; hij is zich ervan bewust dat hij in de naam van God spreekt, die ‘Zijn sterke hand en Zijn machtige arm’ ten gunste van Zijn volk uitstrekt.

2. Wie zijn eigenlijk van plan te gaan?

(Ex. 8:25-28; 10:8-11; 24-26)

De oordelen van God treffen het land Egypte. Het zijn tekenen voor het volk van God, maar plagen voor de Egyptenaren. Tot zeven keer toe verhardt de farao zijn hart; we laten het aan uzelf over de gedeelten in Exodus op te zoeken. Dan zien we dat God Zelf ook tot zeven keer toe het hart van de farao verhardt. Als deze een beetje begint toe te geven, stelt hij aan Mozes voor: ‘Ga heen, breng offers aan uw God in dit land’. De koning zegt dit, opdat God de steekvliegen zou wegnemen. Daarop antwoordt Mozes onmiddellijk: ‘Het is niet juist om dat te doen, want wij zouden aan de Heere, onze God, een offer kunnen brengen dat een gruwel voor de Egyptenaren is (...). Laat ons drie dagreizen ver de woestijn ingaan, zodat wij aan de Heere, onze God, offers kunnen brengen, zoals Hij tegen ons zeggen zal’ (Ex. 8:25-27).

Dit was de eerste valstrik van Satan. Hij wilde dat de dienst aan de Heere zou plaatsvinden in de wereld, en verbonden met de wereld. Wat is hem dit nadien toch goed gelukt! In veel christelijke groepen, misschien wel in de grootste, zien we gelovigen en ongelovigen samen gaan in de ‘dienst’ aan God. En dan

spreken we nog maar niet over voorgangers die niet meer in Gods Woord geloven, noch in het verlossingswerk op het kruis. Om de Heere werkelijk te kunnen aanbidden, moet er een duidelijke scheiding van de wereld zijn, 'drie dagreizen ver de woestijn in'. Dit is een zinspeling op de dood en de opstanding van Christus.

Uitgeput door de opeenvolgende oordelen die zijn land te gronde richten, is de farao later bereid meer toe te geven. Hij laat Mozes en Aäron terugkomen en stelt hun de duidelijke vraag: 'Wie precies zullen er gaan?' Mozes verklaart: 'Wij zullen met onze jongeren en ouderen gaan. Met onze zonen en dochters, met ons kleinvee en onze runderen zullen wij gaan, want wij hebben een feest voor de Heere' (Ex. 10:8-9). Maar de farao is doof voor die boodschap en stelt een nieuwe valstrik voor Gods dienstknechten op: 'Zo niet! Laat toch de mannen gaan, zodat zij de Heere kunnen dienen'.

Vandaag de dag is het in sommige landen aan de jeugd niet toegestaan de christelijke eredienst bij te wonen, voordat ze een bepaalde leeftijd hebben bereikt. In andere landen mag je zelfs niet over het evangelie spreken met jongeren die nog geen 20 jaar oud zijn. Wat doet de vijand toch vele pogingen, zelfs in ons midden, om ouders zover te krijgen dat ze hun kinderen niet meenemen naar de dienst! Soms vindt men het gewoon te vermoeiend dat ze speciale jeugdsamenkomsten bijwonen. De tactiek van de vijand is niet veranderd. Hij weet heus wel dat de jeugd de beste leeftijd is om tot de Heer te komen, en dat zo het hele leven op Hem gericht en aan Hem toegewijd kan worden.

Op een dag van aanbidding en vreugde, zoals die in Nehemia 12:43 wordt beschreven, was het volk blij om vóór Gods aangezicht te mogen staan, niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen en de kinderen. Toen het ging om de wet te horen lezen en uitleggen, sprak Ezra 'voor de gemeente, zowel mannen als vrouwen en ieder die het kon begrijpen' (Neh. 8:3). Moeten we daaruit niet leren dat het goed is als gezin naar de aanbiddingssamenkomst te gaan, ook met de kinderen als die oud genoeg zijn om stil te blijven zitten? Laat de vermoeidheid van de school en de huiselijke bezigheden niemand weerhouden om de diensten bij te wonen. En als Gods Woord wordt uitgelegd en bestudeerd, is het dan niet goed om 'ieder die het kan begrijpen' mee te nemen? Het gaat hier overigens om het natuurlijke verstand, niet om geestelijk inzicht dat alleen door de wedergeboorte kan worden verworven.

Gezien de besliste weigering van Mozes, en ook omdat hij toch een eind wil maken aan de drie dagen duisternis, bedenkt de farao een andere oplossing: 'Ga en dien de Heere. Alleen uw kleinvee en uw runderen moeten achterblijven. Uw kleine kinderen mogen wel met u meegaan' (Ex. 10:24). Maar Mozes weet heel goed dat als de kudde achterblijft, het hart van het volk geneigd zal zijn naar Egypte terug te keren. Hij zegt: 'U moet ons zelf ook slachtoffers en brandoffers ter beschikking stellen, die wij aan de Heere, onze God, zullen brengen, en ons vee zal ook met ons meegaan. Geen hoeft zal achterblijven' (Ex. 10:25-26). Laten wij ervoor waken ons hart niet op de materiële dingen te stellen, die God ons heeft toevertrouwd. Ze zouden een verhindering betekenen voor de dienst die Hij van ons verwacht. Zoals we in Lucas 16 zien, is het beter van het beheer van de 'onrechtvaardige mammon' een bediening te maken die ons wordt toevertrouwd, dan een schat waar ons hart zich aan hecht. Ons aardse bezit moet te allen tijde ter beschikking van de Heer blijven, zodat het gebruikt kan worden op de manier die Hij graag wil en die Hij ons duidelijk maakt.

Mozes had des te meer gezag om het volk te vragen alles wat ze bezaten ter beschikking van de Heere te stellen, omdat hijzelf indertijd de schatten van Egypte had geweigerd en de smaad van Christus had verkozen.

3. Het Pascha

(Ex. 12:1-28; Hebr. 11:28)

De brief aan de Hebreëën onderstreept het feit dat Mozes 'door het geloof' het Pascha heeft gehouden. Het geloof van de ouders was nodig geweest om het kind te verbergen en het daarna in de rivier te zetten. Toen hij veertig was geworden, kwam het geloof van Mozes zelf aan het licht door de keuze die hij toen maakte. Zijn geloof was ook getoond in Egypte door standvastig te blijven, ondanks de toorn van de koning.

Waarom was er nu geloof nodig om het Pascha te houden? De farao had er niets mee te maken. Het ging niet om geloof tegenover de vijand of in moeilijke omstandigheden; toch was het een kwestie van geloof. Er was hier geen sprake van een ontmoeting met de vijand, maar met God Zelf in het oordeel. Tijdens de negen voorafgaande plagen kon het volk in feite toezien, doordat het

vanaf de vierde plaag beschermd bleef in het land Gosen. Maar nu moest het handelen volgens het woord dat de Heere tot Mozes had gesproken, met het vereiste geloof in wat God had gezegd.

Het volk Israël stond evengoed schuldig tegenover God als de Egyptenaren, zelfs nog meer, omdat hun verantwoordelijkheid groter was. Hoewel ze een beetje de Heere kenden, deden ze mee met de afgodendienst in Egypte, zoals we ergens anders kunnen lezen. Ze hadden God al lang de rug toegekeerd. Als de verderfengel het land doortrok om alle eerstgeborenen te doden, was er geen reden om de Israëlieten te sparen. Gods gerechtigheid kent geen aanzien van de persoon. Alleen het bloed van een gaaf offerlam, een type van de Ander die later zou komen, kon het volk voor het oordeel bewaren. God openbaarde het aan Mozes en Aäron (Ex. 12:1-20), die het op hun beurt aan de oudsten van Israël doorgaven. Het geloof van Mozes werkte aanstekelijk: 'Het volk knielde en boog zich neer en de Israëlieten deden dit zoals de Heere geboden had' (Ex. 12:27-28).

Het offer van Abel toonde reeds de noodzaak van het verzoenende bloed voor de gevallen mens, om tot God te kunnen naderen. Genesis 22 stelt ons de waarheid van de plaatsvervanging voor. Abraham offerde de ram in plaats van zijn zoon. Bij de offers in Leviticus 1 tot 7 werd door het opleggen van de handen op de kop van het offerdier de eenmaking van de offeraar met het offer gesymboliseerd. Bij het zondoffer gingen de zonden van de schuldlige over op het offer.

Bij het brandoffer werden de verdiensten van het offer echter overgebracht op de aanbieder, om hem welgevallig te maken. Bij het Pascha werd de individuele toe-eigening van het offer in het bijzonder onderstreept. Daar moest 'ieder voor zich een lam per familie nemen, een lam per gezin' (Ex. 12:3). Mozes offerde niet een lam voor het hele volk, maar ieder gezin moest een offer slachten, en het bloed daarvan zou de eerstgeborene beschermen.

Zo staat het ook in het evangelie. Jezus Christus is 'het zoenoffer voor onze zonden; en niet voor onze [zonden] alleen, maar ook voor de hele wereld' (1 Joh. 2:2). De waarde van Zijn werk voor God stelt Hem in staat Gods vergeving de hele wereld aan te bieden. Maar andere gedeelten laten even duidelijk zien dat, hoewel de waarde van het offer van Christus genoeg is voor iedereen, alleen zij die het door het geloof aannemen hun voordeel ermee doen. Volgens Romeinen 3:22 wordt Gods gerechtigheid door geloof in Jezus

Christus nu geopenbaard tot allen, en over allen die geloven. Men wordt door 'het geloof in Zijn bloed' gerechtvaardigd. Uit Johannes 3:16 blijkt dat God de wereld heeft liefgehad, maar eenieder die in Christus *geloof* ontvangt het eeuwige leven. In Johannes 1:12 staat: '(...) allen die Hem aangenomen hebben, hun heeft Hij macht gegeven om kinderen van God te worden'. Paulus zegt: '(...) als u met uw mond belijdt, dat Jezus Heer is en met uw hart geloof dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u behouden worden' (Rom. 10:9). Dit is de persoonlijke, individuele aanvaarding en de belijdenis van het geloof in de dood en opstanding van de Heer Jezus.

Het bloed werd aan de buitenkant van de deuren gestreken, aan de bovendorpel en de beide deurposten. Binnenshuis at het gezin samen van het lam van het Pascha, met ongezuurde broden en bittere kruiden. Het gaat er niet om dat het gezin de waarde van het bloed zag en waardeerde. Nee, de Heere zei nadrukkelijk: 'Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan en er zal geen plaag onder u zijn die verderf teweegbrengt' (Ex. 12:13). De berouwvolle zondaar die tot Jezus komt, kan de waarde van Zijn bloed niet omvatten. God alléén doet dat; en op grond van dat bloed schenkt Hij vergeving en neemt Hij iemand aan. De zondaar aanvaardt Gods Woord als de waarheid en baseert zijn zekerheid daarop. Uitleggen kan hij het niet, maar hij weet wel: '(...) en het bloed van Jezus, Zijn Zoon, reinigt van alle zonde' (1 Joh. 1:7).

4. De nacht van het Paasoffer

(Ex. 12:42)

In Israël rekende men met maanmaanden, die begonnen bij iedere nieuwe maan. Aangezien het Pascha op de veertiende dag van de maand plaatsvond, zijn de Israëlieten met volle maan uit Egypte vertrokken. Met omgorde lendenen, klaar voor het vertrek, hebben ze 's avonds het lam gegeten. 'En het gebeurde te middernacht dat de Heere alle eerstgeborenen in het land Egypte trof (...). Toen stond de farao 's nachts op, hij en al zijn dienaren en alle Egyptenaren. En er was een luid geschreeuw in Egypte, want er was geen huis waarin geen dode was' (Ex. 12:29-30). Men kan zich de ontredde van de Egyptenaren indenken; ieder ging naar zijn burens om het droevige nieuws te vertellen en hoorde dan over hetzelfde onheil. Met de farao voorop drongen

de Egyptenaren bij de Israëlieten erop aan het land zo snel mogelijk te verlaten. Volgens de aanwijzingen die de Heere aan Mozes had gegeven, beroofde het volk de Egyptenaren van zilveren en gouden voorwerpen (vs. 35-36). Dit was ten slotte het loon dat ze hadden verdiend voor al die jaren van zware arbeid.

Midden in de nacht gingen de Israëlieten op reis uit verschillende delen van het land Gosen, 'ingedeeld naar hun legereenheden', om in Sukkot aan te komen. Zeshonderdduizend mannen, met hun gezinnen, plus 'een grote groep van mensen van allerlei herkomst' die met hen meetrok. Dat betekent een volk van ongeveer twee à drie miljoen mensen, en dan hebben we het nog niet over al het vee dat meeinging.

Wat een moment voor Mozes! Toen hij veertig was, wenste hij 'door zijn hand verlossing' te geven aan zijn broeders. Na alle spanningen van de opeenvolgende plagen en van het drama van die onvergetelijke nacht, begon een nieuw leven. God had Zijn macht tentoongespreid, Hij had Zijn belofte vervuld, en in het hart van Zijn dienstknecht was zeker diepe dankbaarheid. Wat betreft de problemen die het volk te wachten stonden, rustte er ook een grote verantwoordelijkheid op hem. Mozes moest deze talrijke menigte door de woestijn, die hij uit eigen ervaring kende, naar het Beloofde Land leiden. De enorme taak die God hem had toevertrouwd begon pas.

III. De eerste stappen in de woestijn - de herder

1. U leidde Uw volk

(Ps. 77:20-21)

Het laatste vers van Psalm 77 zegt: 'U leidde Uw volk als een kudde door de hand van Mozes en Aäron'. En inderdaad, bij de doortocht door de Rode Zee en de reis door de woestijn wordt Mozes heel duidelijk gekenmerkt door de kwaliteiten van een herder.

De psalmdichter onderstreept: 'Uw weg was door de zee, Uw pad door grote wateren' (vs. 20). Zo was de ervaring van het volk; voor hen was Gods weg onbegrijpelijk. Dit pad ging door diepe wateren, niet alleen van de Rode Zee maar ook van achtereenvolgende tegenslagen waardoor het geloof op de proef werd gesteld.

De dichter zegt tevens: 'O God, in heiligheid is Uw weg', of: 'Uw weg is in het heiligdom' (vs. 14). Inderdaad, wat God op het oog heeft voor de Zijnen blijft altijd voor Zijn aandacht staan. Voor Zijn wijsheid en liefde is alles bekend, zelfs als voor ons Zijn weg in diepe wateren schijnt te zijn.

2. De verlossing bij de Rode Zee

(Ex. 13:17-22; 14:1-31; Hebr. 11:29)

Vanuit de verzamelplaats Sukkot was het volk naar Etam gegaan aan de rand van de woestijn. De gewone route leidde naar het noorden via het land van de Filistijnen, wat de kortste weg was. Maar God wilde niet dat Zijn volk bij de eerste stappen in de woestijn al in conflicten verwickeld zou raken. Hij leidde hen via Zijn eigen weg naar de berg Sinai.

Voor het ogenblik leidde de wolkkolom hen via een omweg om zich te legeren op een plek, die wat veiligheid betreft niet slechter gekozen had kunnen worden. Het was namelijk tussen de bergen en de zee, met als enige uitweg de doodlopende weg die hen daar had gebracht. Er ging maar weinig tijd voorbij of die enige uitweg werd bezet door de farao en zijn leger. 'Toen de farao dichtbij gekomen was, sloegen de Israëlieten hun ogen op, en zie, de Egyptenaren trokken achter hen aan' (Ex. 14:10).

Zou Mozes de wonderbare bevrijding die God door zijn hand had gegeven, nu zo maar verliezen? Niets scheen hem uit zijn evenwicht te brengen, zijn geloof is onwankelbaar. Opnieuw is hij standvastig als ziende de Onzichtbare, maar met het volk is dat niet zo. Zeer bevreesd roepen ze tot de Heere. Ze maken Mozes verwijten en zijn weerspanning (Ps. 106:7). Ze raken in paniek en zeggen: Wij kunnen beter de Egyptenaren dienen dan in de woestijn sterven. Dit is een crisis in de relatie van Mozes met de Israëlieten, het voorspel van zoveel andere problemen. Mozes is echter zeker van de verlossing en spreekt het volk moed in. Hij probeert zijn eigen geloof op hen over te brengen: 'De Heere zal voor u strijden, en u moet stil zijn' (Ex. 14:14).

De vijand laat niet makkelijk een ziel ontsnappen. Zelfs wanneer iemand zijn vertrouwen op het bloed van Christus heeft gesteld tot verzoening van zijn zonden, probeert de satan twijfel en onzekerheid over de reikwijdte van het heil bij hem te zaaien. In plaats van zich te verheugen in een volbrachte verlossing, is zo iemand dan vol twijfel en vrees. Alleen Gods Woord kan ons de zekerheid van het heil geven. De redding is door het werk van Christus gegarandeerd. Dat is niet onze zaak, *Hij* heeft het gedaan. Heilszekerheid krijgen wij door het geloof in wat Gods Woord verklaart. Wij worden opgeroepen het heil van de Heere te zien en zelf stil te zijn. Laten we volkomen rusten in Zijn Woord, in

teksten zoals bijvoorbeeld: 'Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen die in Christus Jezus zijn' (Rom. 8:1). En: 'Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven' (Joh. 3:36).

Ook zijn de pogingen van de vijand erop gericht geredde zielen in de wereld en in zijn greep te houden. Hoeveel ware christenen, die gewassen zijn in het bloed van Christus, blijven eigenlijk toch in de wereld, in Egypte. Feitelijk handelen zij naar het bevel van de farao: 'Ga heen, breng offers aan uw God in dit land' (Ex. 8:25). Maar God wil de Zijnen voor Zichzelf hebben. In de nacht en de storm wordt een weg door de zee geopend, die het volk moet gaan. Hebreeën 11:29 zegt duidelijk: 'Door het geloof gingen zij door de Rode Zee als door droog land'. Hier gaat het om het geloof van het volk in zijn geheel, terwijl in de voorafgaande verzen van dit hoofdstuk het geloof van Mozes zelf werd belicht. Het betekende nogal wat om in vertrouwen op het woord van de Heere door Mozes voort te gaan tussen die twee watermuren, die hen eigenlijk ieder ogenblik konden bedekken!

Bij het aanbreken van de dag bracht de Heere het leger van de Egyptenaren in verwarring. Want de zee vloeide terug in haar bedding, en de vijanden werden door de wateren verzwolgen: 'En Israël zag de Egyptenaren dood aan de oever van de zee liggen. Toen zag Israël de machtige hand die de Heere tegen de Egyptenaren gekeerd had, en het volk vreesde de Heere en geloofde in de Heere en in Mozes, Zijn dienaar' (Ex. 14:30-31).

Aan de oever van de Rode Zee steeg uit alle monden een loflied op, het eerste lied van de Bijbel (Ex. 15). Want alleen degenen die zijn vrijgekocht, die zich bewust zijn van hun verlossing, kunnen zingen. De psalmdichter en de profeten houden niet op die gedenkwaardige gebeurtenis te bezingen; en het lied dat uit duizenden monden opstijgt in het boek Exodus, weerklinkt tot in het boek Openbaring tot eer van het geslachte Lam, het eeuwige Middelpunt van de lofprijzing van al de verlostten.

3. De bitterheid van Mara

(Ex. 15:22-26)

Meteen werd het nieuwe geloof op de proef gesteld. Zo gaat het ook dikwijls in het leven van iemand die pas bekeerd is. Na korte tijd laat God toe dat aan het licht wordt gebracht of het geloof wel echt is, of iemand zijn vertrouwen op God zal stellen of niet. Eén dag, twee dagen, drie dagen gaan voorbij in de woestijn zonder dat het volk water kan vinden. Eindelijk komen ze te Mara. ‘Maar zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was’. Het volk morde tegen Mozes, en Mozes riep luid tot de Heere. God wees hem een stuk hout; hij wierp het in het water en toen werd het water zoet. In de typen van de boeken van Mozes spreekt het hout in het algemeen van de mensheid van Christus. In die volkomen mensheid volbracht Hij altijd Gods wil, tot het laatste moment toe. Heel indrukwekkend zien wij dat in Getsemane, waar Hij kon zeggen: ‘Maar laat niet Mijn wil, maar de Uwe gebeuren’ (Luc. 22:42).

Als er beproevingen zijn, is de eerste les die we op de weg van het geloof moeten leren: Neem het aan uit Gods hand! Laten we ons onderwerpen aan de wil van God, die het beste met ons voor heeft. En kijk welke les we kunnen leren uit de moeilijkheid die we tegenkomen. Stel: je hebt gesolliciteerd voor een baan en je wordt afgewezen. Of: een jonge vader spant al zijn krachten in om voor zijn gezin te zorgen en zijn huis in te richten, maar hij wordt getroffen door een ernstige ziekte. Een lang verwachte uitnodiging komt maar niet, of de vriend op wie je rekende stelt je teleur. Het geloof verheft zich dan boven de bitterheid van de teleurstelling. Door het volmaakte medelijden van Christus vindt het de kracht om dat wat aanvankelijk zo bitter was, uit de hand van God aan te nemen.

Te Mara openbaarde de Heere Zichzelf onder een nieuwe naam: ‘Ik ben de Heere, uw Heelmeester’ (Ex. 15:26). Het water werd zoet, de goddelijke genezing gaf herstel. Daarna vond men te Elim verfrissing en voedsel. Ten slotte – wonderbare ervaring – kwam elke morgen het manna uit de hemel om te voorzien in de behoeften van het volk.

4. De lessen van Refidim

(Ex. 17)

Wij willen graag begrijpen wat Gods Woord ons zegt over de persoonlijkheid van Mozes, en de manier waarop God hem in zijn loopbaan heeft gevormd en geleid. Daarom kunnen we niet alle details van de woestijnreis behandelen. Zo slaan we het hoofdstuk over het manna over. Tot nu toe was Mozes in alles geslaagd. De onbeschaamde en hoogmoedige farao is verslagen, de doortocht door de Rode Zee is gelukt, en het manna voorziet in de honger van het volk. Maar Gods dienstknecht moest telkens opnieuw leren dat hij in zichzelf machteloos was.

a. De rots

(vs. 1-7)

In Refidim is geen water. Het volk begint met Mozes te twisten en denkt erover hem te stenigen. 'Waarom hebt u ons toch uit Egypte laten vertrekken? Om mij, mijn kinderen en mijn vee van dorst te laten omkomen?' De farao wilde de kinderen en de kudde in Egypte laten achterblijven, en nu gaat het volk Mozes verwijten dat hij hen uit Egypte heeft laten wegtrekken! Tegenover deze onrechtvaardige beschuldiging staat hij machteloos. Mozes riep luid tot de Heere: 'Wat moet ik met dit volk doen?'

Hij gaat een nieuwe les leren. De aanwezigheid van God Zelf is genoeg voor al de behoeften van de Zijnen: 'Zie, Ik zal daar vóór u op de rots bij de Horeb staan'. De rots nu was Christus, zegt 1 Korintiërs 10:4. De rots moest door Mozes' staf worden geslagen, het symbool van goddelijk gezag en oordeel, opdat het water, een beeld van de Heilige Geest, in overvloed zou stromen (Joh. 7:39).

Mozes die persoonlijk was aangevallen, moest persoonlijk worden geëerd. In al zijn waardigheid gaat hij vóór het volk uit. Voor de ogen van de oudsten van Israëel stroomt het water uit de rots, en allen kunnen drinken (vs. 6).

b. Amalek

(vs. 8-16)

Een ander probleem komt naar voren tijdens de tocht door de woestijn. Amalek bindt de strijd aan met Israël, en die vijand kan men beschouwen als een beeld van het vlees in ons. Amalek valt in het bijzonder de achterhoede, de zwakkeren aan (Deut. 25:17-18). Er moet dus gestreden worden, maar hoe?

Mozes leert een nieuwe les. Jozua, type van de verrezen Heer en van de Heilige Geest, trekt aan het hoofd van het volk ten strijde. 'Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees', zo zegt Galaten 5:17. Maar de strijd van Jozua in het dal was niet voldoende. Mozes beklom de heuveltop, met de staf van God in zijn hand, en hij bad voor het volk. In dit opzicht is hij niet precies een beeld van Christus, maar meer nog van hen die door Hem tot God komen om te bidden en te pleiten voor zichzelf of voor Zijn verlostten.

Mozes was zich van zijn zwakheid bewust. Als hij zijn hand ophief, had Israël de overhand; maar als hij zijn hand neerliet, had Amalek de overhand. Mozes' handen werden zwaar. Is dat met ons ook niet zo, zelfs als we begrepen hebben dat het enige middel tegen onze zwakheden het volharden in het gebed is? Wat een tekortkomingen, verslapping in de strijd, en gebrek aan standvastigheid vertonen we vaak! Maar Aäron kwam erbij en Chur, en zij ondersteunden de handen van Mozes. Aäron is hier een beeld van Christus als de Hogepriester, die altijd leeft om te pleiten voor de Zijnen.

In zijn jeugd wilde Mozes strijden; hij sloeg de Egyptenaar dood. Nu hij ouder geworden is, bidt hij voor het volk van God, samen met zijn broer en zijn metgezel. Gods aanwezigheid en de kracht van voorbede, dat zijn voor hem de grote lessen van Refidim.

IV. Sinai - de middelaar

(het eerste jaar)

‘In de derde maand, op dezelfde dag dat de Israëlieten uit het land Egypte waren vertrokken, kwamen zij in de woestijn Sinai’ (Ex. 19:1). God laat hun door Mozes dan de opmerkelijke woorden meedelen: ‘U hebt zelf gezien wat Ik met de Egyptenaren gedaan heb en hoe Ik u op arendsvleugels gedragen en u bij Mij gebracht heb’ (vs. 4). Al de mensen die uit Gosen waren vertrokken, moesten nu tot een volk worden gevormd met eigen wetten, een eredienst met een centrum, en een goed geregeld leger.

Het eerste jaar van de uittocht begon met het Pascha en de doortocht door de Rode Zee. Het gaat verder met de problemen in de woestijn, het manna, het water uit de rots, de overwinning op Amalek, het ontvangen van de wet op de berg Sinai en de verordeningen die hiermee verbonden waren. In zijn betekenis voor ons heeft dit eerste jaar vooral betrekking op ons persoonlijk geestelijk leven, en wel vergeving van zonde, redding, voedsel voor ieder persoonlijk en een wandel met God.

Het tweede jaar (Ex. 40:1, 17) begon met het oprichten van de tabernakel, dan de wijding van de priesters, de offergaven van de vorsten, de instelling van de eredienst, de orde bij het legeren en bij het optrekken. Het gaat hier dus meer om het leven als gemeenschap. De gelovige is niet vrijgekocht om alléén te leven en te wandelen, maar om met zijn broeders en zusters samen te wonen. Christus is gestorven ‘om de verstrooide kinderen van God bijeen te brengen’ (Joh. 11:52).

Al tijdens het tweede jaar had het volk de verovering van Kanaän kunnen ondernemen, als er geen gebrek aan geloof was geweest in Kades-Barnea, na het verslag van de verkenners. Wat dat betreft waren die verdere acht en dertig jaar in de woestijn helemaal niet nodig; ze waren alleen nodig omdat de Israëlieten zichzelf en hun God beter zouden leren kennen (Deut. 8).

1. Het ontvangen van de wet - de wetgever

Bij de verschijning van God in Zijn majesteit en heiligheid beefde het volk (Ex. 19:16). En Mozes zelf? Hebrreeën 12:21 zegt ons: 'En zo vreselijk was het gezicht, dat Mozes zei: Ik ben vol vrees en ik beef zeer'. God geeft dan de Tien Woorden, de basis van de morele wet. Maar het volk bleef bevreesd op een afstand staan. Het zei tegen Mozes: 'Spreekt u met ons, dan zullen wij luisteren, maar laat God niet met ons spreken, anders sterven wij (...). Het volk bleef op een afstand staan, maar Mozes naderde tot de donkere wolk, waar God was' (Ex. 20:19-21).

Bij een andere gelegenheid gaan zeventig van de oudsten van Israël samen met Mozes en Aäron, Nadab en Abihu de berg op. Maar alleen Mozes nadert tot God, zij gaan niet verder. En wat het volk betreft: het mag de berg zelfs niet *aanraken*, en hem zeker niet beklimmen. Over wat de oudsten van de God van Israël hebben gezien, wordt ons alleen dit verteld: 'Onder Zijn voeten was er iets als plaveisel van saffier, zo helder als de hemel zelf' (Ex. 24:9-10).

Uiteindelijk klimt Mozes de berg verder op om de goddelijke mededelingen te horen. Zes dagen brengt hij op de Sinai door samen met Jozua. Op de zevende dag gaat Mozes alleen de wolk binnen en blijft hij in Gods tegenwoordigheid, veertig dagen en veertig nachten lang. Hij krijgt er de twee stenen tafelen, de verordeningen en de instructies aangaande de tabernakel.

Toen Mozes de woorden van God aan het volk meedeelde, antwoordde het tot drie keer toe: 'Alles wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen' (Ex. 19:8; 24:3, 7). En toch was het op geen enkele wijze in staat de wet te volbrengen. Want Paulus zegt dat alleen als er een wet gegeven was die *levend* kon maken, de gerechtigheid werkelijk uit de wet had kunnen zijn (Gal. 3:21). Door zich zo lichtvaardig te verbinden om Gods geboden te volbrengen, toonde het volk in feite dat het noch God noch zichzelf kende.

Nu zal men zeggen: Waartoe dient de wet dan? Deze vraag beantwoordt de apostel in de brief aan de Romeinen. Door de wet is er immers kennis van zonde (Rom. 3:20; 7:7). Een kind zal heel gemakkelijk beloven zoet te zijn en zijn ouders altijd te gehoorzamen. Maar God laat soms een duidelijk geval toe waarin de jongere zijn overtreding constateert en zijn geweten wordt geraakt. Zou er echt bekering zijn zonder overtuiging van zonde, ook al is het zwak? Moet men zich niet bewust worden van Gods heiligheid en van eigen zondigheid, om te voelen dat men verloren is?

Toen de jonge Jesaja in de tempel was en God aanschouwde in Zijn heerlijkheid, riep hij uit: 'Wee mij, want ik verga! Ik ben immers een man met onreine lippen en woon te midden van een volk met onreine lippen' (Jes. 6:5). Petrus liet Jezus toe in zijn schip, gevoelig voor de eer die hem hierdoor werd bewezen. Maar toen hij in diep water zijn netten uitzette en een wonderbare visvangst meemaakte, begreep hij dat de Heer Jezus God Zelf was. Hij viel neer aan de knieën van Jezus en zei: 'Heer, ga weg van mij, want ik ben een zondig mens' (Luc. 5:8).

Je moet de tien geboden eens lezen en jezelf eerlijk afvragen of je die allemaal, één voor één, hebt gehouden. Het is niet genoeg dat je niet hebt gestolen, want alleen al het *verlangen* dit te doen is een overtreding van het gebod, alsook van het tiende gebod. Welke jongeman kan zeggen dat de begeerte waarvan sprake is in Matteüs 5:28, nooit bij hem is opgekomen? Zijn er veel jongens die geen enkele keer hun vriend of hun broer voor een 'dwaas' hebben uitgemaakt (Matt. 5:22)? Eén van onze jonge vrienden constateerde, toen hij plotseling werd geraakt door het Woord, dat hij de hel had verdiend omdat hij zijn eigen broer meerdere malen zo had genoemd! Zouden we hem dan antwoorden: Het is niet zo erg, je was kwaad en je broer had op je zenuwen gewerkt? Nee, zeker niet! Het is erg volgens Gods Woord. De Heer veroordeelt het als iemand leeft met toorn ten opzichte van zijn broer.

Heb ik dan de hel verdiend? Zeker, en onze jonge vriend beefde bij die gedachte. Hoe mooi is het dan met zo iemand over het werk van Christus te kunnen spreken. Hij heeft voor onze schuld betaald. Hij heeft onze zonden in Zijn lichaam op het hout gedragen. Hij heeft de straf gekregen die wij hadden verdiend. 'Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden' (Gal. 3:13).

2. De crisis rond het gouden kalf

(Ex. 32)

Bij het maken van het gouden kalf hadden Aäron en het volk niet echt de bedoeling de Heere te verlaten. Zij overtraden eerder het tweede gebod: 'U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is. U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen' (Ex. 20:4-5). Het ligt helemaal in de aard van de mens het geestelijke *zichtbaar* te maken. Hij heeft een zichtbare vorm nodig, een voorwerp – zo niet om te aanbidden, dan toch om te vereren.

'Toen Aäron dat (d.i. het gouden kalf) zag, bouwde hij er een altaar voor, en Aäron kondigde aan: Morgen is er een feest voor de Heere' (Ex. 32:5). Zij haalden de Heere omlaag tot het niveau van de Egyptische goden door te zeggen: 'Dit is uw god'. Afgoderij degradeert de mens, brengt hem tot ordeloosheid, brasserijen en losbandigheid. Dat zien we in Exodus 32. Om zich verder hiervan te overtuigen hoeft men alleen maar Romeinen 1 te lezen. Er is geen groter kwaad dan Gods naam met afgoderij te verbinden.

Wat zou de houding van Mozes in deze situatie zijn? Op de top van de berg liet God hem weten wat er was gebeurd (Ex. 32:7-10). Het volk had vaak genoeg tegen Mozes gemord. Nu zou hij de gelegenheid kunnen aangrijpen en Gods voorstel kunnen aannemen. Want om hem te beproeven, zegt God namelijk dat Hij Zijn toorn tegen Israël zal laten ontbranden en het zal vernietigen om Mozes zelf tot een groot volk te maken. Maar de wetgever draagt de belangen van zijn God teveel op het hart om zo te handelen.

Onmiddellijk zoekt hij Gods gunst en noemt twee afdoende redenen om Israël te sparen. Allereerst: Wat zouden de Egyptenaren niet zeggen als het volk van de aardbodem zou verdwijnen? Zij zouden smadelijk spreken over de machteloosheid van de God van Israël. Ten tweede had Hij de aartsvaders nadrukkelijk beloofd hun nakomelingschap te vermenigvuldigen en hun het land Kanaän te geven. Wat zou er van de vervulling van die plechtige belofte terecht komen?

Gaat het ook niet zo bij de voorbede die wij voor onze broeders en zusters mogen doen? Laten we denken aan de trouw van God, Zijn beloften en ook Zijn rechtvaardigheid tegenover Christus. Want als wij onze zonden belijden, is

Hij getrouw en rechtvaardig om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid (1 Joh. 1:9). Laten we anderzijds denken aan het getuigenis dat de christenen voor de wereld moeten afleggen. 'Als iemand zijn broeder ziet zondigen (...), dan zal hij bidden en Hij zal hem het leven geven' (1 Joh. 5:16).

Toen Mozes van de berg afdaalde en het kalf en de reidansen zag, ontstak hij in woede. Het was een rechtvaardige toorn, geen uitbarsting van vleselijke gevoelens. Hij verbrijzelde de tafelen van de wet, een wet die net was uitgevaardigd en nu al was overtreden. Hij nam het kalf, verbrandde het en vermaalde het tot het tot stof was verpulverd. Vervolgens strooide hij het op het water en gaf dit aan de Israëlieten te drinken. Ze moesten in hun binnenste voelen hoe erg hun zonde was. Als wij ernstig hebben gefaald, moeten wij het erkennen en voor God belijden. Maar wij moeten zelf ook in ons hart voelen hoe ernstig de zonde is en hoe groot de afschuw is die God ervan heeft.

Mozes gaf de Levieten de vreselijke opdracht om degenen te doden die zich blijkbaar in het bijzonder aan de afgoderij hadden overgegeven, zelfs al waren het hun eigen broers, verwanten of intieme vrienden. Zo vielen er op die dag ongeveer drieduizend man (Ex. 32:28). Wat een contrast met de eerste dag waarop het evangelie werd verkondigd door de apostel Petrus en drieduizend zielen tot de Heer werden geleid (Hand. 2:41).

De volgende dag was de opwinding en de boosheid gekalmeerd. Zal Mozes nu zeggen: Gisteren was ik boos, het kwaad was niet zo erg? Integendeel, met diepe smart bevestigt hij opnieuw dat Israël een grote zonde heeft begaan. In zijn hart heeft hij erover nagedacht en heeft hij besloten opnieuw tot de Heere op te klimmen. Tegen het volk zegt hij: 'Misschien zal ik verzoening kunnen bewerken voor uw zonde' (Ex. 32:30). Hij zegt niet welk middel hij zal gebruiken, hij is er niet zeker van of het zal lukken.

Met smart overladen erkent Mozes tegenover God dat het volk een grote zonde heeft bedreven. Hij voegt eraan toe: 'Nu dan, of U toch hun zonde wilde vergeven!' Zonder zijn zin te beëindigen, want hij wist dat God niet kon vergeven zolang er geen verzoening werd gedaan. En dan zegt hij ook wat hij in het geheim had bedacht: 'Maar indien niet, schrap mij alstublieft uit Uw boek, dat U geschreven hebt' (Ex. 32:32). Hij wilde zichzelf als zoenoffer geven voor het volk. Maar hij had niet begrepen wat de psalmdichter later zou verklaren: 'Niemand van hen kan zijn broeder metterdaad verlossen, hij kan God zijn

losgeld niet geven. De losprijs voor hun leven is immers te kostbaar en zal voor eeuwig ontoereikend zijn' (Ps. 49:8-9).

Toch vergeeft de Heere! Hij kan niet accepteren dat Mozes voor het volk betaalt, want Hij zegt: 'Wie tegen Mij zondigt, zal Ik uit Mijn boek schrappen'. Dat Hij de zonde verdraagt, komt doordat Hij de komst van iemand op het oog heeft, die Zichzelf als zoenoffer wilde geven, namelijk Christus. 'Hem heeft God openlijk aangewezen als middel tot verzoening (of: tot een genadetroon), door het geloof in Zijn bloed. Dit was om Zijn rechtvaardigheid te bewijzen vanwege het voorbij laten gaan van de zonden die eertijds hadden plaatsgevonden onder de verdraagzaamheid van God. Hij deed dit om Zijn rechtvaardigheid te bewijzen nu in deze tijd, zodat Hijzelf rechtvaardig is én rechtvaardigt degene die uit het geloof in Jezus is' (Rom. 3:23-26).

De zonden die tevoren onder de verdraagzaamheid van God waren bedreven, de zonden van het volk in de loop van het Oude Testament, konden in alle rechtvaardigheid worden verdragen, doordat God zag op het volmaakte Offer dat op de bestemde tijd zou worden geopenbaard. Daarom is God rechtvaardig als Hij vergeeft. Hij zal trouw blijven aan Zijn beloften (Ex. 33:1). Zijn heerlijkheid zal gehandhaafd worden tegenover de Egyptenaren. Maar in Zijn regering moet Hij de Zijnen wel tuchtigen. Hij zal uit hun midden weggaan (Ex. 33:3).

3. De tent van ontmoeting

(Ex. 33:7-11)

Ten gevolge van de zonde van het volk, trok de Heere Zich terug uit hun midden: 'Ik zal een engel vóór u uit zenden (...) naar een land dat overvloedt van melk en honing. Maar Ik zal Zelf niet in uw midden meetrekken' (Ex. 33:2-3). Toen het volk deze onheilsboodschap hoorde, bedreven zij rouw en niemand van hen deed zijn sieraden om.

Wat te doen in zo'n situatie? De legerplaats was aan verwarring overgeleverd. Gods aanwezigheid had het kamp verlaten. Toch had Mozes zojuist op de berg instructies ontvangen om de tabernakel te bouwen. De woning van God zou de centrale plaats innemen en de stammen zouden er rondom heen gelegerd zijn.

Mozes voelde goed aan dat dit nu niet mogelijk was vanwege de wanordelijke toestand van het volk. Moest er dan worden afgezien van iedere openbaring van God aan degenen die Hem vreesden?

‘En Mozes nam de tent en zette die voor zichzelf buiten het kamp op, een eind van het kamp vandaan; en hij noemde hem de tent van ontmoeting. Zo gebeurde het dat ieder die de Heere zocht, naar de tent van ontmoeting moest gaan, die zich buiten het kamp bevond. Telkens als Mozes naar de tent ging, gebeurde het dat heel het volk opstond en dat ieder bij de ingang van zijn tent ging staan en dat zij Mozes nakeken tot hij de tent was binnengegaan’ (Ex. 33:7-8). Er waren hier dus twee soorten Israëlieten: zij die God zochten en naar de tent van ontmoeting gingen, en de anderen die alleen maar op een afstand toekeken vanuit de ingang van hun tent.

Eenzelfde les vinden wij in Hebrëeën 13:13, waar we lezen: ‘Laten wij dan naar Hem uitgaan buiten de legerplaats en Zijn smaad dragen’. In vele opzichten lijkt de christenheid van vandaag op de legerplaats van Israël, vanwege alle verwarring en de dwaalleringen die zijn binnengedrongen. Maar het is ook vandaag mogelijk Hem te volgen buiten de legerplaats en 2 Timoteüs 2:19-22 te realiseren. We kunnen eenvoudig samenkomen in de naam van de Heer Jezus en rekenen op Zijn belofte: ‘Want waar twee of drie in Mijn naam bijeengekomen zijn, daar ben Ik in hun midden’ (Matt. 18:20). Net zoals toen zal niet iedereen met ons meegaan; alleen een overblijfsel komt samen rondom de Heer, maar het mag op de belofte van Zijn tegenwoordigheid rekenen.

Zodra Mozes in de tent van ontmoeting kwam, daalde de wolkkolom neer en bleef staan bij de ingang van de tent. En dan sprak de Heere met Mozes (Ex. 33:9). Heel het volk kon opmerken dat Gods aanwezigheid zich daar openbaarde, en niet meer in het midden van de legerplaats. De trouwe dienaar vond zelf een gemeenschap zoals hij die eerder niet had gekend, want God sprak met hem ‘van aangezicht tot aangezicht, zoals een man met zijn vriend spreekt’ (Ex. 33:11).

Mozes pleit dan op een nieuw principe, dat van de genade. Hij is zich ervan bewust dat hijzelf het voorwerp van Gods gunst is, en hij smeekt Hem die genade tot het hele volk uit te breiden. Moest God dan meegaan om hem gerust te stellen? Maar dit kon niet genoeg zijn. Nu Mozes genade had gevonden in Gods ogen, drong hij erop aan dat Hij met hem en met Zijn volk zou meegaan. Ten slotte gaf Hij aan die smeekbede toe: ‘Ook dit woord dat u

spreekt, zal Ik doen, want u hebt genade gevonden in Mijn ogen en Ik ken u bij uw naam' (Ex. 33:17).

Innerlijk verwarmd door deze vertrouwelijkheid met zijn God, sprak Mozes het brandende verlangen uit Zijn heerlijkheid te mogen zien. Maar het was nog niet het moment waarop de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus zou schijnen (2 Kor. 4:6). De Heere moest tegen Zijn dienaar zeggen: 'U zou Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens kan Mij zien en in leven blijven'. Maar er was een plaats bij Hem in de kloof van de rots. Hoewel de heerlijkheid nog niet ten volle geopenbaard kon worden, beloofde Hij: 'Ik zal Mijn luister aan u doen voorbijgaan'.

In de rotsholte geplaatst, alléén in het heiligdom van Gods tegenwoordigheid, kreeg Mozes een nieuwe openbaring van de God die hij steeds zo trouw had gediend. Bij de braamstruik had hij Hem leren kennen als de Eeuwige, Degene die niet verandert: Ik ben die Ik ben. In Egypte had God Zich aan hem geopenbaard als Jahweh, de God van het verbond. Op de Sinai droeg hij de wet van de rechtvaardige en heilige God. Maar in de holte van de rots leerde hij het wezen kennen van de God die liefde is: 'Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid blijft bewijzen aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft' (Ex. 34:6-7).

In de tempel leerde de jonge Jesaja de genade kennen, die zijn ongerechtigheid wegnam en verzoening deed voor zijn zonde. In de verschijning op de Horeb hoorde Elia in het suizen van een zachte stilte de Stem die zijn hart zou raken. In de tempel te Jeruzalem zag Paulus Hem, die hem ver weg naar de volken wilde zenden. In het morgenlicht van de opstanding was Maria van Magdala in de hof alleen aan de voeten van de opgestane Heer.

Het is te begrijpen dat Mozes, toen hij van de berg afdaalde, niet meer dezelfde was. De nieuwe tafelen van de wet waren in zijn hand. Ze werden niet gebroken maar in de ark geplaatst, die een type van Christus is. Gods wet was immers in Zijn binnenste.

Mozes komt nu niet meer de schuldige straffen en vrees in het kamp brengen. De huid van zijn gelaat straalt. Het is de weerspiegeling van de goedheid en genade die hij had gezien. Hij had immers met Hem gesproken. Nog bevreesd komen Aäron en het volk bij hem, maar Mozes deed een doek voor zijn

gezicht. De tijd was nog niet gekomen waarop de heerlijkheid van de genade ten volle kon worden geopenbaard. Tot heden toe ligt er wat Israël betreft een bedekking over hun hart (2 Kor. 3:15).

God heeft de kennis van Zijn heerlijkheid in het aangezicht van Christus laten schijnen. Wij allen die Hem kennen, kunnen met een gezicht waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid van de Heer weerspiegelen en naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid veranderd worden door Zijn Geest (2 Kor. 3:18). Hebben we de details van dit wonderbare vers opgemerkt: wij allen (...) veranderen? Dit is dus niet alleen het voorrecht van een uitzonderlijk man zoals Mozes, het deel van een bijzondere dienstknecht, maar dit geldt voor allen – als we onze ogen maar richten op Christus!

V. Van de Sinai naar Kades

(het tweede jaar)

Op de eerste dag van de eerste maand van het tweede jaar na de uittocht uit Egypte werd de tabernakel opgericht en ingewijd (Ex. 40:1). Verschillende gebeurtenissen volgden elkaar op: de wijding van de priesters, de offergaven van de vorsten en de viering van het Pascha.

Op de eerste dag van de tweede maand ging Mozes over tot de telling van de mannen die voor militaire dienst geschikt waren (Num. 1:3).

Ten slotte trok de wolkkolom op de twintigste dag van de tweede maand van het tweede jaar van boven de tabernakel op (Num. 10:11). Voor de eerste maal braken de Israëlieten uit de woestijn Sinai op, in de voorgeschreven orde van opbreken. Zes stammen gingen vóór de ark en het heilige uit; de zes andere vormden de achterhoede.

1. Ogen in de woestijn

(Numeri 10:29-36)

De wolkkolom beheerste alle bewegingen van het volk (Num. 9:15-23). Voor het opbreken van de legerplaats bliezen de priesters op de trompetten (Num. 10:1-8). In alles had de Heere voorzien en Zijn tegenwoordigheid vergezeld Israël. Waarom wenste Mozes dan hulp in de persoon van zijn zwager? De Midjaniet kende de woestijn goed en hij wist de plaatsen waar men zich

moest legeren. Mozes beklemtoonde dat hij hem zou laten delen in het goede waarmee de Heere hun zou weldoen. In feite evenwel zou Chobab het volk niet voorgaan om een rustplaats te zoeken. De ark zelf verliet zijn normale plaats in het midden van de stammen, en ging vóór hen uit om voor hen een rustplaats te zoeken! De wolkkolom hechtte zijn goedkeuring aan die verplaatsing en toonde Gods aanwezigheid, die het gevolg was van de voortdurende voorbede van Mozes. En dit gebeurde ondanks het gebrek aan vertrouwen dat hij door zijn vraag aan zijn zwager had getoond (Num. 10:29-36).

Gaat het met ons ook niet vaak zo? In Johannes 10 lezen we hoe de Goede Herder Zijn eigen schapen naar buiten leidt. Hij gaat ook voor hen uit. De schapen volgen Hem, omdat zij Zijn stem kennen. Dit is een kostbare ervaring die we op iedere leeftijd kunnen beleven: Hij gaat vooraan. Komt er een onverwachte wending in onze carrière, een nieuwe studietijd, een verblijf in het buitenland, een andere beroepsfase: Hij gaat vooraan! Laten we ons vertrouwen op Hem stellen en op Hem rekenen. De ark trok vóór het volk uit, drie dagreizen ver. Het was niet nodig om zich te haasten, ze konden rustig de uitgestippelde weg volgen. 'Wie gelooft, zal zich niet haasten' (Jes. 28:16). Laten we voor onszelf de aan de psalmdichter gedane belofte aangrijpen: 'Ik leer en onderwijs u aangaande de weg die u gaan moet. Ik raad u, Mijn oog is op u' (Ps. 32:8). Dit onderwijs putten we uit Gods Woord en brengen we in praktijk in gemeenschap met onze Heer.

2. De last van dit hele volk

(Numeri 11:10-17, 24-29)

Numeri is het boek van de woestijn, maar ook van het gemor van de Israëlieten. Hoe vaak klagen, wenen en jammeren ze niet! In ons hoofdstuk lezen we: 'Toen het volk zich beklagde (...). Toen riep het volk tot Mozes (...). Het samenraapsel van vreemdelingen dat in hun midden verkeerde, werd met gulzigheid bevangen; daarom jammerden ook de Israëlieten opnieuw (...). Toen hoorde Mozes het volk jammeren, geslacht na geslacht, ieder voor de ingang van zijn tent' (Num. 11:1-2, 4, 10). Het is te begrijpen dat hij als leider buiten zichzelf was van dit voortdurende gejammer, dat trouwens de tuchting van de Heere over Israël bracht. Mozes stortte zijn klacht voor Hem

uit en zei: ‘Waarom, waarom? Want zij jammeren tegen mij. Ik alleen kan al dit volk niet dragen, want het is mij te zwaar’ (Num. 11:11-14).

In Exodus 18 staat dat Jetro, de schoonvader van Mozes, hem de raad had gegeven zich te laten helpen bij het rechtspreken door middel van oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig en oversten van tien. Die moesten steeds onder het volk rechtspreken en de grote zaken voor hun leider brengen. En Mozes moest het volk bij God vertegenwoordigen en de zaken voor God brengen. Verder moest hij hun de inzettingen en de wetten van God inscherpen. Hij had die raad opgevolgd, die trouwens aan Gods goedkeuring onderworpen was (Ex. 18:23). Het schijnt dat hij eraan herinnert in Deuteronomium 1:9-18, zonder er ongunstig commentaar aan toe te voegen.

In Numeri 11 ging het niet om het rechtspreken en het luisteren naar de oorzaken van tweedracht, maar meer over het dragen van de last van de verantwoordelijkheid. Het is zeker dat God de macht had de nodige hulpmiddelen aan Mozes te geven om dit te doen, en dat Hij *hem* had belast met de opdracht Israël te leiden. In het licht van het Nieuwe Testament moeten wij inzien dat het nu onder het volk van God niet naar Zijn gedachten is dat één man de hele last van de verantwoordelijkheid of van de dienst in een gemeente draagt. De beslissing van Handelingen 15 werd niet door één apostel genomen, hoe voortreffelijk hij ook mocht zijn, maar door ‘de apostelen en de oudsten met de hele gemeente’ (Hand. 15:22).

We zien ook dat Paulus diverse ‘medewerkers’ had (Fil. 4:3; Kol. 4:11, etc.), die hij als zijn gezanten hier en daar heenzond of die hem op zijn reizen vergezelden. Vooral gedeelten als 1 Korintiërs 12, Romeinen 12 en Efeziërs 4 tonen ons dat ieder lid, ieder gewricht in het lichaam van Christus een bepaalde taak heeft en dat al de leden eensgezind samenwerken voor het welzijn van het hele lichaam. De Heer Zelf geeft door Zijn Geest velerlei gaven. Niet alleen fundamentele gaven zoals die van herder, leraar, evangelist of profeet, maar allerlei functies die nodig zijn in de Gemeente en in het evangeliewerk. Niet allen hebben dezelfde bekwaamheid, maar de leden moeten voor elkaar gelijke zorg dragen. ‘Naarmate ieder een genadegave heeft ontvangen, dient elkaar daarmee als goede rentmeesters van de veelvoudige genade van God’ (1 Petr. 4:10).

Het was eigenlijk niet goed van Mozes om zich zo bij God te beklagen. Maar we denken wel dat het een antwoord van Gods genade was om deze zeventig oudsten aan te wijzen, die met hem de last van het volk konden dragen. In ieder geval heeft Mozes hun hulp niet afgewezen, integendeel. Toen Jozua Eldad en Medad wilde beletten te profeteren in de legerplaats, zei Mozes: 'Zet u zich voor mij in? Och, of allen van het volk van de Heere profeten waren, dat de Heere Zijn Geest over hen gaf!' (Num. 11:29). Hij had helemaal niet het verlangen het enige kanaal van Gods Geest te zijn. Paulus houdt ons ook voor: 'Het oog nu kan niet zeggen tegen de hand: Ik heb je niet nodig; of ook het hoofd tegen de voeten: Ik heb jullie niet nodig' (1 Kor. 12:21). Ieder heeft van de Heer een dienst te vervullen gekregen en hij kan er een ander niet mee belasten. Evenmin mag hij de taak die God aan anderen heeft toevertrouwd van weinig waarde achten of proberen anderen na te doen. Maar allen zijn geroepen om in afhankelijkheid van de Heer 'mee te werken en te arbeiden' (1 Kor. 16:16), te handelen in bescheidenheid en wederzijdse waardering (Rom. 12:3; Fil. 2:4). Het gaat niet om samenwerking in een menselijke organisatie, maar om samenwerking in een levend organisme, waar ieder functioneert op de plaats die hem door de Heer is toegewezen (Ef. 4:16).

3. De bittere teleurstelling van Kades

(Deut. 1:19-46; Num. 13 en 14)

'Vanaf de Horeb in de richting van het Seirgebergte, tot aan Kades-Barnea, is het elf dagen reizen' (Deut. 1:2). Korte tijd was genoeg om de grens van het Beloofde Land te bereiken. En toch, meer dan achtendertig jaar na het vertrek vanaf de berg Sinai vinden we het volk weer terug in Kades (Num. 20:1)! Onze geestelijke vorderingen kunnen ook snel gaan; maar vaak gaan er jaren verloren door gebrek aan geloof, gebrek aan waakzaamheid, gebrek aan liefde voor de Heer.

Kades-Barnea, het vertrekpunt voor de verovering van het land, lag aan de grens van Kanaän. Mozes herinnert eraan in Deuteronomium 1. Na de 'grote en vreselijke woestijn' waar ze doorheen waren getrokken, moesten de Israëlieten alleen nog onverschrokken het land veroveren.

‘Toen zei ik tegen u: U bent gekomen tot aan het bergland van de Amorieten, dat de Heere, onze God, ons geven zal. Zie, de Heere, uw God, heeft het land aan u gegeven; trek op, neem het in bezit, zoals de Heere, de God van uw vaders, tot u gesproken heeft; wees niet bevreesd en wees niet ontsteld’ (Deut. 1:20-21).

Bij deze woorden voelt men de grote opluchting van Mozes, dat hij het volk door de moeilijkheden van de woestijn heen tot aan de grens van Kanaän had geleid. Nog enkele inspanningen en door Gods goedheid zou hij spoedig de zware last kunnen neerleggen en genieten van de rust.

4. Waarom gaat het anders?

Het volk beging de fout mannen te willen sturen om het land te verkennen (Deut. 1:22). Was het niet genoeg dat God had verzekerd dat het een land was dat overvloedig was van melk en honing, en dat Hij zou meegaan om het te veroveren? Nee, ze wilden mannen voor zich uitzenden om het land te verkennen en hun erover in te lichten. Het volk wilde deze verkenners dus sturen, en Numeri 13 laat zien dat God hun verzoek inwilligde. Hij wilde hun hart beproeven, of ze bereid waren hun vertrouwen op Hem te stellen of niet.

De tweede fout was het aanvaarden van het verslag van de tien verkenners. Alle verkenners stelden vast dat Kanaän overeenstemde met wat God had beloofd: ‘Wij zijn in dat land gekomen waarheen u ons gestuurd hebt, en werkelijk, het vloeit van melk en honing, en dit is zijn vrucht’ (Num. 13:27). Maar vlug werd eraan toegevoegd dat het volk dat erin woonde, sterk was en dat de steden ommuurd en heel groot waren.

Zo brachten de tien verkenners het land in een slechte reuk en ontmoedigen de Israëlieten om het te gaan veroveren. Kaleb probeerde hun nog moed in te spreken: ‘Laten wij vrijmoedig optrekken, wij zullen het land in bezit nemen, want wij zullen het zeker overmeesteren’. De volgende dag voegde Jozua zich bij hem. Hij zegt met nadruk: ‘Wees niet bevreesd voor de bevolking van het land, want zij zijn ons tot voedsel, hun schaduw is van hen geweken, en de Heere is met ons’ (Num. 13:30; 14:9).

Naar wie zal Israël luisteren: naar de tien die hen willen ontmoedigen, of naar de twee geloofsmannen die hun vertrouwen op God stellen en het volk

van de overwinning verzekeren? Hoe is het bij ons? Behoren wij tot hen die 'het goede land' aanbevelen, of tot hen die gelovigen tegenhouden de Heer te volgen? Kritiek, kwaadsprekerij, geringschatting van de bediening van het Woord, verslapping in het bijwonen van de samenkomsten en zoveel andere dingen, zijn dit niet allemaal elementen die onze broeders ontmoedigen om de geestelijke zegeningen die God ons heeft gegeven, in bezit te nemen?

Laat het ons verlangen zijn een Jozua of een Kaleb te zijn: mensen die op God rekenen om in bezit te nemen wat Hij ons heeft geschonken, en anderen stimuleren hetzelfde te doen. Het volk luisterde echter naar de tien verkenners. De hele nacht door bleven ze luid jammeren. Ze verwierpen Mozes en wilden een ander hoofd aanstellen en naar Egypte terugkeren. Ze spraken ook erover om Jozua en Kaleb te stenigen (Num. 14:1-10).

Wat een vreselijk moment was dit voor Mozes! Misschien het donkerste van zijn leven. Hoe vaak was hij niet de voorspraak geweest voor dit volk? Als het mogelijk was geweest, had hij zichzelf voor hen willen opofferen als verzoening voor hun zonde. Trouw en volhardend had hij hen tot aan de grens van het Beloofde Land gevoerd. Nu verwierpen ze hem en wilden terug naar Egypte. Hij wierp zich op zijn gezicht ter aarde, voor heel de verzamelde gemeenschap van de Israëlieten, pijnlijk doordrongen van het besef dat de beloofde rust hem zou ontgaan.

God stelde Zijn dienaar op de proef door Mozes voor te stellen het volk uit te roeien en van hemzelf een groter volk te maken. Maar Mozes kon niet alleen het land binnengaan en zowel zijn broeders als de heerlijkheid van God prijsgeven. Hij smeekte Hem nog één keer vergeving te schenken, 'overeenkomstig de grootheid van Uw goedertierenheid, en zoals U dit volk vergeven hebt, vanaf Egypte tot hier toe' (Num. 14:19). En de Heere zei: Op uw woord heb Ik hun vergeven.

Maar Mozes moest zich wel onderwerpen aan de tuchtiging die het volk als geheel zou treffen ten gevolge van hun ongelooft. De hele generatie die uit Egypte was getrokken, zou omkomen in de woestijn. De trouwe dienaar wilde liever achtendertig jaar kommer met het volk van God ondergaan, dan het vernietigd te zien en zelf geëerd te worden. Hij boog zich om met hen de straf te ondergaan die hijzelf niet had verdiend. Hij zou de lichamen van hen die met hem waren uitgetrokken één voor één zien vallen in de verlaten woestijn. Slechts vier onder hen zouden overleven – Mozes, Aäron, Jozua en Kaleb –

en alleen de laatste twee zouden na achtendertig vermoeiende jaren het Beloofde Land binnentrekken.

Zelfs toen enkelen zich verzetten en koppig de bergtop wilden beklimmen, onderwierp Mozes zich aan de tucht van God en bleef in de legerplaats (Num. 14:40-45). Dan volgde de terugreis, zoals hij met diepe weemoed in herinnering brengt: 'Daarna keerden wij om en trokken naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee, zoals de Heere tot mij gesproken had, en wij trokken om het Seirgebergte heen, vele dagen' (Deut. 2:1). Gaat het heden ten dage soms ook niet zo? Moeten wij ons niet verootmoedigen en buigen onder Gods hand, ook al hebben we persoonlijk niet meegedaan aan de overtreding waarover de straf van God moest komen?

VI. Nog achtendertig jaar moeite en leed met het volk van God

In Deuteronomium 2:14-15 zegt Mozes: 'De tijd dat wij gereisd hebben, vanaf Kades-Barnea totdat wij de beek Zered overtrokken, bedroeg achtendertig jaar: totdat de hele generatie strijdbare mannen uit het midden van het kamp omgekomen was, zoals de Heere hun gezworen had'. In Kades-Barnea hadden die mannen een keuze gemaakt. Ze hadden geen geloof gehad om het land Kanäan te veroveren, waartoe Jozua en Kaleb hen hadden opgeroepen. Afgeschrikt door de kracht van de vijand, hadden ze er vanaf gezien.

Er zijn soms beslissende dagen in ons leven, dagen waarop we voor een tweesprong staan. Zullen we dan echt voor de Heer kiezen, ons aan Hem vastklemmen en Hem de eerste plaats geven? Of willen we nog een poosje van de dingen van de wereld genieten? De brede weg voert ons ver van de gemeenschap met Hem. Er was geen terugkeer, geen herstel voor de Israëlieten mogelijk. Onder Gods regering hebben hun graven de wegen in de woestijn gemarkeerd.

We zullen geen aandacht besteden aan de diverse voorvallen waarvan het Woord melding maakt in al die jaren, met uitzondering van drie situaties die meer in het bijzonder het karakter van Mozes weergeven: de kwaadsprekerij van Mirjam, de opstand van Korach en het twistwater van Meriba.

1. Zachtheid en nederigheid tegenover jaloezie en opstand

a. De kwaadsprekerij van Mirjam

(Numeri 12)

Mirjam, de oudere zus van Mozes, was ook samen met hem uit Egypte getrokken. Zij gaf leiding aan de vrouwen bij het zingen van het overwinningslied aan de oever van de Schelfzee (Ex. 15:20-21). Zeker kreeg zij een belangrijke positie vanwege haar leeftijd, zowel in haar familie als onder het volk (Micha 6:4).

Maar Sippora, die een tijd in Midjan was gebleven, verscheen opnieuw op het toneel (Ex. 18:2). Nu Mozes vergezeld was van zijn echtgenote, kon Mirjam niet meer precies de plaats innemen die ze vroeger had gehad! Zoals gemakkelijk kan voorkomen in zo'n situatie, begon ze haar broer te bekritisieren, hem tegen te spreken, en zelfs kwaad van hem te spreken. Ze wist Aäron zover te krijgen om samen met haar te insinueren: 'Heeft de Heere soms uitsluitend door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken?' (Num. 12:2).

Hoe vaak leiden ook bij ons afgunst en jaloezie tot kwaadsprekerij en zelfs tot laster? Petrus zegt dat alle afgunst en kwaadsprekerij moet worden afgelegd, als men wil worden gevoed met de redelijke, onvervalste melk van het Woord van God (1 Petr. 2:1-2). Alleen dan kunnen we geestelijk groeien, teneinde tot God te naderen en eredienst te kunnen plegen. Ons hoofdstuk onderstreept hoe erg deze fouten zijn. Er was nog meer: Mirjam en Aäron waren door het gevoel van hun eigen belangrijkheid verblind en ze zagen niet de bijzondere plaats die God aan Mozes had gegeven.

'En de Heere hoorde het' (Num. 12:2). Wij denken soms dat wij slechte dingen alleen maar in het oor van onze broeder of zuster fluisteren, als we erbij zeggen er niet verder over te spreken! Maar laten we niet vergeten dat God het heeft gehoord en dat het consequenties zal hebben. Mozes wist waarschijnlijk dat Mirjam kritiek over hem verspreidde. Maar de Schrift geeft duidelijk aan dat hij heel zachtmoedig was, meer dan enig mens op de aardbodem. Mozes zweeg nederig, net zoals onze Meester later zou doen. Moeten we ons niet aan God toevertrouwen, als we het voorwerp van kwaadsprekerij of laster zijn? Hij zal op het juiste moment alles aan het licht brengen en niet toelaten dat er meer nare gevolgen zijn dan die Hij toelaat voor Zijn dienstknecht.

Meteen kwam de Heere tussenbeide. Hij riep Mozes, Aäron en Mirjam naar de tent van ontmoeting. Dachten Aäron en Mirjam misschien dat er met hen hetzelfde zou gebeuren als eerder met de zeventig oudsten was gebeurd? Zou de Heere een deel van de Geest die op de jongste was nemen en op hen leggen! Als ze dat dachten, werden ze vlug uit de droom geholpen. De Heere vroeg alleen Mirjam en Aäron voor Hem te verschijnen en naar Zijn woorden te luisteren. Hij verdedigde Mozes en voegde eraan toe: 'Waarom dan bent u niet bevreesd geweest om over Mijn dienaar, over Mozes, te spreken?' (Num. 12:8). Dit vers mogen we in onze Bijbel wel onderstrepen om ervoor bewaard te blijven op een dergelijke manier te handelen. Men bekritiseert zo gemakkelijk Gods knechten, hun dienst en hun gedrag!

De toorn van de Heere ontbrandde. De wolk week van boven de tent, en zie, Mirjam was melaats, wit als sneeuw. Zij moest de gevolgen van haar misstap dragen. Mozes bad voor haar, een nieuw bewijs van zijn liefde en nederigheid. Maar heel het volk moest weten hoe de profetes, die er niet voor terugdeinsde kwaad te spreken over haar broer, werd gestraft. Zeven dagen lang werd ze buiten de legerplaats gesloten. Israël zette de reis niet voort, voordat Mirjam zich weer bij hen had gevoegd. Het is niet genoeg spijt te hebben van een overtreding. Wij moeten het diep in ons binnenste voelen hoe erg het was in de ogen van God, en in die van de mensen.

Laten we goed letten op de houding van Mozes, die bad en pleitte voor zijn zus, zoals Job het ooit had gedaan voor zijn vrienden. Johannes zegt ons te bidden als wij onze broeder zien zondigen (1 Joh. 5:16). Uit Matteüs 18 leren we dat we naar zo iemand moeten toegaan om te proberen hem te winnen. Als zo'n stap zonder resultaat blijft, terwijl het in de geest van Johannes 13 gebeurde zoals bij de voetwassing, dan moet men een of twee broeders meenemen om de schuldige weer terecht te brengen. Pas als dit tweede bezoek is mislukt, mag er in de Gemeente over worden gesproken, als het tenminste ernstig genoeg is. In geen geval mag men kwade geruchten links en rechts verspreiden. Laten we niet vergeten wat dit Mirjam heeft gekost!

b. De opstand van Korach

(Numeri 16)

Dit hoofdstuk gaat over een algemene rebellie tegen het gezag van Mozes tijdens de veertig jaren in de woestijn. Korach, een Leviet, een Kehatiet, verhief zich in zijn geest; samen met tweehonderdvijftig andere leiders van de vergadering wilde hij de geestelijke macht grijpen. Waarom was het priesterschap gereserveerd voor de familie van Aäron? Waarom zouden de Levieten het óók niet mogen uitoefenen? Trouwens, de hele gemeenschap van het volk bestond uit heiligen en de Heere was in hun midden. Waarom verhieven Mozes en Aäron zich dan boven de gemeente van de Heere (Num. 16:1-3)? Het is iets van alle tijden dat een zogenaamde ijver voor de heiligheid van de Gemeente een dekmantel wordt om zichzelf op de voorgrond te stellen en zichzelf belangrijk te vinden.

De Leviet Korach, en Datan en Abiram, nakomelingen van Ruben, vallen om zo te zeggen de leidersrol van Mozes aan. Ze zeggen: 'Moet u zich zo nodig tot heerser over ons verheffen?' (Num. 16:13). De opstand neemt steeds grotere proporties aan en sleept de hele vergadering met zich mee. Wat gaat Mozes doen? Zoals al vaker is gebeurd, werpt hij zich op zijn aangezicht ter aarde – terwijl Korach zichzelf innerlijk juist verhoogde – en laat de beslissing aan God over. Morgen zal de Heere laten weten wie de heilige is die Hij in Zijn nabijheid zal laten komen (vs. 5). Mozes vertrouwt op God en laat Hem beslissen om bekend te maken aan wie Hij het priesterschap had toevertrouwd. Hij wacht tot de volgende dag, omdat hij niets wil overhaasten en ondanks de ernst van de situatie aan Korach en de zijnen gelegenheid wil geven om zich nog te bekeren.

Tegenover zo'n grote ondankbaarheid en opstandigheid was het heel begrijpelijk geweest wanneer hij zijn taak als leider had opgegeven, was weggegaan en het volk aan zijn lot had overgelaten. Maar Mozes blijft, want hij is zich bewust van de verantwoordelijkheid die verbonden is aan de positie die God hem heeft gegeven. Hij houdt alle gezag als leider, terwijl hij zelf nederig en vol genade blijft.

Is dat niet de eerste les van dit hoofdstuk: de positie erkennen die God aan eenieder te midden van Zijn volk heeft gegeven? In het lichaam van Christus

hebben niet alle leden dezelfde functie. God heeft elk van hen een plaats gegeven in het lichaam, zoals Hij dat wilde. De een kan niet tot de ander zeggen: Ik heb u niet nodig. En de leden die minder belangrijk lijken te zijn, mogen evenmin denken dat zij niet tot het lichaam behoren doordat ze niet zo op de voorgrond treden als anderen.

Mozes onderstreept dat de Levieten een bevoorrechte positie hebben. Zij mogen tot God naderen om de dienst van de tabernakel te verrichten (vs. 9). Waarom zouden ze dan ook nog het priesterschap verlangen? Als God dat aan de familie van Aäron had toevertrouwd, moest dat worden erkend. En ook: als God Mozes met gezag had bekleed, moest men dan niet gehoorzamen en zich onderwerpen?

In onze tijd is het niet precies hetzelfde, aangezien alle ware gelovigen priesters zijn. Maar het Woord erkent de taak van oudsten en voorgangers aan wie men zich moet onderwerpen. Degenen die in het Woord arbeiden, moeten we zeer hoog achten in liefde. Het is heel belangrijk onze eigen plaats te onderscheiden, de dienst die de Heer ons persoonlijk heeft toevertrouwd. Daarna zullen we die taak, door de genade die Hij geeft en in afhankelijkheid van Hem, trouw vervullen – zonder te willen komen op het terrein dat Hij aan anderen heeft gegeven. Tegenover de onbeschaamdheid van Datan en Abiram vertrouwde Mozes opnieuw op de Heere. De volgende dag bracht Korach zijn tweehonderdvijftig mannen bijeen. Samen kwamen zij met reukwerk bij de ingang van de tent van ontmoeting; zo handelden zij als priesters.

Opnieuw dreigde de Heere heel het volk te verteren, maar op de voorbede van Mozes spaarde Hij hen. Voorwaarde was echter dat de vergadering zich uit de omgeving van de woning van Korach, Datan en Abiram terugtrok. Dit geval was zo ernstig, dat God geen barmhartigheid kon betonen. Het was zelfs niet voldoende dat die mannen uit de vergadering zouden worden buitengesloten. Men moest van hen wijken en hen aan hun lot overlaten.

Zijzelf hadden niets geleerd. Integendeel, zij stonden aan de ingang van hun tenten met hun vrouwen, zonen en kleine kinderen en daagden de hele vergadering uit. Ineens opende de aarde haar mond en verzwoeg hen. Verder ging er een vuur uit van de Heere en verteerde de tweehonderdvijftig mannen die het reukwerk hadden geofferd. Zo moest het volk leren dat alleen de voorbede van Mozes, een type van Christus, hen kon bewaren voor de

ondergang. Maar ook: dat het oordeel van God de schuldigen, zonder teken van berouw, niet kon sparen.

De volgende dag werd het echter niet rustig, zoals na de kwestie met het gouden kalf. De hele vergadering morde opnieuw tegen Mozes en Aäron, en beschuldigde hen ervan het volk van God te hebben gedood. Daarop kwam er een plaag die hen allemaal zou hebben vernietigd, als Aäron – op aanwijzing van Mozes – geen vuurpan met reukwerk had genomen en tussen de doden en de levenden was gaan staan, zodat de plaag tot stilstand werd gebracht. Het reukwerk was een offer waarvan de liefelijke reuk tot God opsteeg. Dit is een beeld van het volmaakte Offer, dat alleen in staat is om hen die hun vertrouwen op Hem stellen, van de eeuwige dood te redden. Deze keer vielen er veertienduizendzevenhonderd slachtoffers. Het laat zien hoe erg het is om in opstand te durven komen, nadat God zo duidelijk met Zijn oordeel is gekomen.

Nu wilde God het priesterschap van Aäron openlijk bevestigen (Num. 17). Hij gaf een teken om duidelijk aan te geven wie Hij had verkozen voor het priesterschap. Het was geen teken van de dood, zoals het vuur dat de tweehonderdvijftig mannen had verteerd. Dit teken sprak van nieuw leven. De staf van Aäron werd neergelegd vóór de getuigenis, samen met de staven van de vorsten van de twaalf stammen. Maar de staf van Aäron was de enige die ging bloeien en bloemen en vruchten voortbracht. Aäron is zodoende een beeld van onze grote Hogepriester, die dit niet is geworden volgens een wet met een voorschrift betreffende vleselijke afkomst, maar naar de kracht van een onvergankelijk leven (Hebr. 7:16).

2. De twist te Meriba

(Numeri 20:1-13)

We zijn nu in het veertigste jaar van de woestijnreis. Na de geschiedenis van de verkenners in het tweede jaar heeft het volk lang gezworven en is het uiteindelijk weer teruggekomen in Kades-Barnea. Daar sterft Mirjam en wordt ze begraven. Het drietal van de beide broers en hun zus wordt ontbonden. De dood van Aäron wordt aan het slot van dit hoofdstuk beschreven.

Alweer is er gebrek aan water. Hoe gaat de nieuwe generatie reageren, die is opgevoed in de woestijn opgevoed, die de wetten en inzettingen kent en het Pascha heeft gevierd, en die de tent van ontmoeting als hun middelpunt kent? We kunnen begrijpen dat degenen die in Egypte waren opgevoed, hebben gemord. Maar gaan de jongeren, die het onderwijs en de zorg van Mozes hebben genoten, die zo vaak Gods heerlijkheid in de woestijn hebben zien verschijnen, zich beter gedragen? Hier is geen sprake van. Het menselijk hart blijft hetzelfde. Er is weer gemor, er zijn verwijten en waaroms.

Mozes en Aäron werpen zich op hun gezicht, niet zoals bij andere gelegenheden vóór de gemeente, maar ze gingen weg naar de ingang van de tent van ontmoeting (Num. 20:6). Daar wierpen ze zich met hun gezicht ter aarde en heerlijkheid van de Heere verscheen hun, dit keer niet om het volk te vernietigen maar om genade te betonen – op basis van het priesterschap dat door de bloeiende staf van Aäron was bekrachtigd. De Heere gaf nauwkeurige instructies aan Mozes. Hij moest de staf van vóór het aangezicht van de Heere nemen, de staf die had gebloeid, de gemeente bijeen brengen en vóór hun ogen tot de rots spreken. Mozes nam de staf zoals de Heere had gezegd, en de twee broers brengen de gemeente bijeen vóór de rots.

Een moment van spanning, van opwinding en verontwaardiging bij Mozes, die door onbedachtzaam handelen zijn hele carrière teniet doet. Hij zegt: ‘Luister toch, ongehoorzamen, zullen wij voor u uit deze rots water voortbrengen?’ Daarop hief Mozes zijn hand op en sloeg de rots twee keer met zijn staf, en er kwam veel water uit.

Was het geloof van Mozes misschien minder geworden? Kreeg hij langzamerhand genoeg van de voortdurende ondankbaarheid van het volk? In ieder geval had hij niet genoeg geloof om alleen maar tegen de rots te spreken. Hij wilde zijn gezag tonen door de rots met zijn staf te slaan; maar hierdoor was hij ongehoorzaam aan het duidelijke woord van de Heere. Want de opdracht was alleen om voor de ogen van de gemeenschap tegen de rots te *spreken*.

Mozes hield immers de staf van de genade, verbonden aan het priesterschap van Aäron, in zijn hand. Inderdaad, genade alleen kon het volk in het land brengen. Geen menselijke macht, of de staf van het oordeel. En in type betekent dit: Christus, de Rots, kon maar één keer worden geslagen (vgl. Ex. 17:5-6). Al kon Mozes de hele draagwijdte van zijn daad niet vatten, het was verkeerd de rots voor de tweede keer te slaan.

Dit had vergaande gevolgen voor Mozes, zoals we dan lezen: ‘Maar de Heere zei tegen Mozes en tegen Aäron: Omdat u niet in Mij geloofd hebt, en Mij voor de ogen van de Israëlieten niet geheiligd hebt, zult u deze gemeente niet in het land brengen dat Ik hun gegeven heb’ (Num. 20:12). In onze ogen schijnt dit vonnis niet in verhouding te staan tot de overtreding. Maar God rekent hun die veel ontvangen hebben – met name Zijn dienaren – meer verantwoordelijkheid toe dan anderen. Mozes smeekte de Heere meermaals dit vonnis in te trekken, maar de goddelijke beslissing was onverbiddelijk (Deut. 3:25-26). De oude Mozes vond de gemeenschap en de vertrouwelijkheid met de Heere terug, maar in Zijn regering bleven de gevolgen bestaan: ‘(...) want u zult deze Jordaan niet oversteken’. Zo ging het ook in het leven van David met het kind van Batseba (zie 2 Sam. 12).

3. Alleen op de Pisga

(Deut. 34)

Kort na de opstand te Meriba, moest Aäron de berg Hor beklimmen samen met Mozes en Eleazar. Daar moest Mozes de priesterlijke kleren van Aäron uittrekken en daarmee diens zoon Eleazar bekleden. ‘En Aäron stierf daar, op de top van de berg. Mozes daalde van de berg af, met Eleazar’ (Num. 20:28).

Na het gouden kalf werd Aäron gespaard. Toen het vuur dat uitging van het aangezicht van de Heere Nadab en Abihu verteerde, nadat zij vreemd vuur voor Zijn aangezicht hadden gebracht, zweeg Aäron. Hij was zich ervan bewust dat de schuld van zijn zonen minder erg was dan de zijne. Weer werd hij gespaard! Nu aan de avond van zijn leven, als hij moet ontslapen, wordt hij ontdaan van het gewaad dat de hoge positie aangaf waartoe God hem had geroepen, omdat zijn geloof net als dat van zijn broer op het kritieke moment had gefaald.

Nog enkele maanden zou Mozes alleen aan het hoofd van het volk staan. Dit laatste jaar van zijn leven was goed gevuld. Heel het boek Deuteronomium staat vol met herinneringen van Mozes. De wetgever vatte de voorschriften samen, gaf nieuwe verordeningen met het oog op het Beloofde Land, en hield het volk zijn laatste aanbevelingen voor. Voor aller oog bekleedde hij Jozua met de autoriteit die nodig was om hemzelf op te volgen. Hij sprak het lied uit

dat Israël aan de waarschuwingen van de Heere herinnerde. Voordat hij stierf, zegende hij de stammen, de een na de ander. Daarin toonde hij zich tevens bewust te zijn van het komende verval van het volk, én van de hulpbronnen van God voor hen.

Voordat hij hen die hij zo trouw had gediend en geleid, ging verlaten, sprak hij zijn laatste woorden uit in Deuteronomium 33. We lezen hier onder andere: 'De eeuwige God is voor u een woning, en onder u zijn eeuwige armen' (Deut. 33:27). In zijn gebed, dat voor ons bewaard is gebleven in Psalm 90, kon Mozes zeggen: 'Heere, U bent ons een toevlucht geweest van generatie op generatie'. Was de gemeenschap met God geen kenmerk geweest van zijn lange loopbaan, vanaf de brandende doornstruik tot de velden van Moab? Van levensbelang is die gemeenschap, waarvan de Heer Jezus zegt: 'Blijf in Mij, en Ik in u' (Joh. 15). De God die de vaders hadden gekend, de God die Zichzelf aan hem had geopenbaard in zijn jeugd, bleef dezelfde. Zijn eeuwige armen hadden hem gedragen, zoals zij al die jaren ook het volk hadden gedragen.

Toen kwam de laatste dag. Mozes verliet de velden van Moab, waar de tenten van het volk stonden, en beklom langzaam de berg Nebo, de top van de Pisga. Zijn werk was klaar. Tot aan de grens van het Beloofde Land, door zoveel obstakels en moeilijkheden heen, had hij de natie geleid en hun Gods gedachten bekend gemaakt. Zijn taak was beëindigd, maar niet op de wijze waarop hij zo graag had gewild, omdat hij Israël niet in het land mocht brengen. Hij had niet, zoals Aäron, iemand bij zich om hem in de laatste momenten bij te staan. Zelfs zijn trouwe metgezel Jozua, die met hem op de berg Sinai was geweest, was nu in de vlakte achtergebleven. Maar God Zelf kwam dichterbij en liet hem Zijn aanwezigheid, Zijn nabijheid ervaren: 'En de Heere liet hem heel het land zien: van Gilead tot Dan (...). En de Heere zei tegen hem: Dit is het land waarvan Ik Abraham, Isaak en Jakob gezworen heb: Aan uw nageslacht zal Ik het geven. Ik heb het u met uw eigen ogen laten zien, maar u mag daarheen niet oversteken' (Deut. 34:1-4).

Vroeger doorwandelde Abraham het land in zijn lengte en breedte, in de wetenschap dat God het aan zijn nageslacht zou geven (Gen. 13:17). De geloofsgetuigen uit Hebrëen 11 hebben wat beloofd was uit de verte gezien, het hemelse vaderland en ze hebben het begroet. Zich bewust van het verval van de gemeente (Openb. 2 en 3), zag Johannes op Patmos de stad van God, de bruid van het Lam (Openb. 21).

Bij de doornstruik was Mozes alleen met God. Het was heilige grond, waar de Eeuwige Zichzelf aan hem openbaarde en Zijn dienstknecht de opdracht toevertrouwde. Op de Sinai was de wetgever ook alleen met God geweest, twee keer veertig dagen. Daarna had hij in de rotsholte Gods gedachten van genade leren kennen. Hoe vaak was de leider, moe van de ondankbaarheid van het volk, het heilige binnengegaan, om in de stilte van het heiligdom 'de Stem te horen, die tot hem sprak van boven het verzoendeksel' (Num. 7:89). Op de eenzame bergtop van de Pisga, op het laatste ogenblik van zijn leven, was de trouwe en welbekende Vriend aanwezig en stond Hij aan de zijde van Zijn dienaar.

Nadat Mozes het goede land dat God aan Zijn volk zou geven, had aanschouwd, stierf hij in eenzaamheid. De Heere Zelf begroef hem in een dal in het land van Moab. En niemand weet waar zijn graf is, tot op de huidige dag. God heeft voor het lichaam van Zijn dienaar gezorgd, zoals Hij later ook wilde dat Zijn Zoon een graf zou krijgen dat bij Hem paste. In de brief van Judas lezen we dat er twist was tussen de aartsengel Michaël en de duivel over het lichaam van Mozes. God heeft ervoor gewaakt dat de vijand geen voorwerp van verering en afgoderij hiervan zou maken, zoals met de koperen slang was gebeurd (2 Kon. 18:4).

Op een dag, vele eeuwen later, is Mozes toch het land binnengegaan. Op de berg van de verheerlijking (Luc. 9:28-31), heeft hij in verheerlijkte gedaante het aangezicht gezien van Hem die op de Sinai voor hem verborgen bleef. Het gebeurde niet om over het verleden te spreken en over alles wat de doortocht door de woestijn met zich had meegebracht, ook niet om de toekomst te beschouwen waarin de Zoon van God zal stralen in het komende koninkrijk. Het was om over Zijn dood te spreken, 'over Zijn uitgang, die Hij te Jeruzalem zou volbrengen'. In het Paaslam, en in de offers van Leviticus en Numeri had Mozes de beelden daarvan gegeven. Nu was de werkelijkheid er. Jezus zou als zoenoffer worden voorgesteld, 'zodat God rechtvaardig is, ook als Hij hem rechtvaardigt, die uit het geloof in Jezus is'. Het wonderbare visioen verdwijnt. De wolk neemt Mozes en Elia weg tot aan de dag van de opstanding. De discipelen zien 'niemand meer bij zich dan Jezus alleen'.

De man van God, man van geloof, bevrijder, leider en herder, wetgever, middelaar en voorbidder, profeet, die zelf zo vaak een type van Christus is. Zo blijft de grote figuur van Mozes vóór ons staan, uniek en eenzaam, opdat

wij letten op het einde van zijn wandel en zijn geloof zouden navolgen (Hebr. 13:7).

